

Történelem Helyi tanterv

7-12. évfolyam

A történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanuló megismerkedjen a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tényekkel, szereplőkkel, eseményekkel, történetekkel és folyamatokkal, valamint tudatosodjon benne nemzeti hovatartozása. Ismerkedjen meg a kulturális kódrendszer legalapvetőbb elemeivel, amelyek lehetővé teszik, hogy azonosuljon kultúránk alapértékeivel.

Az 1854-ben alapított iskolánk 1994 óta hat évfolyamos gimnáziumként működik. A történelem helyi tanterv kidolgozásakor alapvető szempontokként érvényesítettük az iskola hagyományait, szokásrendszerét, lokális, szociokulturális és rekrutációs sajátosságait. A helyi tantervbe – a lehetőségek figyelembevételével – beépültek a történelemtanítás több mint két évtizede zajló munkaközösségi fejlesztésének – a pedagógiai szemlélet és kultúra, valamint a módszertani eszközök – számos elemét, a tehetséggondozás és -fejlesztés tapasztalatait. Célunk, hogy tanítványainkban felkeltsük és erősítsük a múlt megismerésének igényét, a történelmi gondolkodás – az életkori sajátosságokhoz igazodó – fejlesztését, a problémaközpontú elemzések és a kritikai gondolkodás gyakorlatát. A történelemtanulás eddigi (a tanulmányi versenyeken, pályázatokon és az érettségi vizsgákon elért) eredményeinek a megtartása is alapvető törekvésünk.

Tanítványaink életpálya-tervezésének alapvető sajátossága, hogy minden toldys diák értelmiségi hivatást választ. Bár a továbbtanulási elképzeléseik szerteágazóak, a szakválasztás jellegzetességei mégis régóta stabilnak tekinthetők: társadalomtudományok (szociológia, politológia, jog-, történelem- és gazdaságtudomány), műszaki felsőoktatás (építész- és épülettervező mérnök, gépész- villamos- és járműtervező mérnök, vegyész), továbbá tanulóink egy része rendszeresen választja az orvosi hivatást vagy művészi pályára készül. A gimnáziumi tanulmányaik befejezése után, az érettségi vizsgát követő tíz éven belül olyan területeken helyezkednek el, amelyeken rendszeresen felelős, átgondolt döntéseket kell hozniuk, sőt a végzést követő tizenöt-húsz éven belül tanítványaink egy része vezető pozíciókat tölt be, amelyekben a döntési felelősség hatványozottabban érvényesül.

A gimnáziumi történelemtanulás helyi gyakorlatával támogatást nyújtunk tanítványainknak ahhoz, hogy választott értelmiségi hivatásukat minél eredményesebben tölthessék be, ahhoz szeretnénk hozzájárulni, hogy ne csak egyszerűen „diplomások” legyenek, hanem a társadalmi felelősségvállalás is jellemezze szemléletüket és tevékenységüket. Iskolánk Pedagógiai programjában megfogalmazott célrendszer is ezt a törekvést tükrözi, a toldys szellemiség és a mindennapi nevelési, tanulási-tanítási gyakorlat is ezt szolgálja. A történelem tantárgy sajátos eszközrendszerével járul hozzá ezen célok megvalósulásához. Mindezek érdekében a helyi/intézményi történelemtanulás kiemelt céljának tekintjük a társadalmi folyamatok komplexebb elemzési készségének megalapozását, a több nézőpontú és a kritikai gondolkodás, valamint a rendszerezési képesség fejlesztését, a problémaközpontú megközelítések, értelmezések iránti fogékonyság kialakítását.

A kommunikációs kultúra fejlesztése folyamatos nevelési feladatunk. A szituatív kommunikáció szempontjainak megismertetése és gyakorlása, az érvelési és a döntési képesség pozitív alakítása (például disputák szervezésével) iskolai történelemtanításunk szerves része. A kooperatív tanulás és a digitális eszközök nyújtotta lehetőségek kiaknázásával is támogatjuk, hogy tanítványaink nemcsak a továbbtanuláshoz szükséges tudást szerezhessék meg, hanem ezeket a képességeket az értelmiségi életpálya-tervezésük során is hasznosítsák.

A szövegértési kompetencia fejlesztésére – a tantervi követelményekhez képest – nagyobb hangsúlyt fektetünk különösen a 7-8. évfolyamon. A tankönyvi és a szaktanár által készített feladatok utasításainak értelmezésére, a szövegfeldolgozás terén a kiválasztott textus -- kérdések és szempontok segítségével történő -- értelmezésére nagyobb figyelmet fordítunk. A 10. évfolyamon – szintén a tantervi követelményeken túlmenően – a források értelmezése kitüntetett szerepet kap. A 7-8. és 10. évfolyamon a tanulói feleletek, beszámolók értékelésekor és a témazáró dolgozatokban is megjelennek a szövegértési, -feldolgozási és -alkotási szempontok.

A történelmi források értelmezési, elemzési készségének fejlesztése folyamatos feladatunk. Hat évfolyamos gimnáziumban a tanítványaink életkori sajátosságait figyelembe vevő, a fokozatosság elvét érvényesítő fejlesztési stratégiát alkalmazunk. Az írásbeli szövegalkotás terén is ezek az alapelvek érvényesek: kezdetben egy-egy téma tartalmát összefoglaló szövegek írását alapozzuk meg, később egy-egy történelmi személyről, tevékenységéről szóló portrék, majd elemző-értékelő szövegek alkotása kerül előtérbe. A történelmi esszék írásának gyakorlását legkésőbb a 10. évfolyamon kezdjük meg (szempontok, tételmondatok, szövegkohézió; tájékozódás térben és időben, szaknyelv [általános és konkrét történelmi fogalmak], forráshasználat [rögzítés-megállapítás], ok-okozati összefüggések megállapítása).

Tantárgyunk a 8. és a 12. évfolyamon is kapcsolódik az *állampolgári ismeretek*hez: a személyes és közösségi döntések okainak és következményeinek vizsgálatával, az egyén és közösség viszonyának elemzésével, a morális dilemmák számbavételével. A két tantárgy tanulása szoros együttműködést feltételez, például a diktatórikus és a demokratikus rendszerek sajátosságainak elkülönítése, az emberi jogok megfogalmazásának és elfogadásának, a demokráciamodellek történetiségének nyomon követése, s különösen a magyarországi rendszerváltás eredményeként kiépülő jogállami berendezkedés és intézményrendszer vizsgálata terén.

A történelem tantárgy a következő módon fejleszti a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott kulcskompetenciákat:

A tanulás kompetenciái: A tanuló a történelemtanulás során különféle jellegű tudástartalmakkal és különböző típusú feladatokkal találkozik, amelyek megtanulásához, illetve elvégzéséhez különféle módszereket kell választania. A történelmi információk keresése és feldolgozása, a forráskritika, a következtetések levonása és egyéb gondolkodási műveletek közvetítő hatásuk révén általában fejlesztik a tanulási kompetenciákat. A történelmi értelmező kulcsfogalmak megértésén és állandó használatán keresztül a tanuló fejleszti a lényeges és kevésbé lényeges elemek megkülönböztetésének és rendszerezésének képességét, ami a tanulás során elengedhetetlenül fontos.

A tanuló a történelemtanulás során megtapasztalja, hogy a történelemtudása az iskolán kívül, más élethelyzetekben, illetve a jelen társadalmi, gazdasági és politikai jelenségeinek megértéséhez és megítéléséhez is segítséget nyújt. Ez a tapasztalat – az iskolai történelemtanulás élményszerűsége

mellett – erős ösztönzést adhat az élethosszig tartó tanulásra vagy legalábbis a történelmi és társadalmi kérdések iránti érdeklődésre.

Kommunikációs kompetenciák: A történelmi források feldolgozása a szövegértés fejlesztésének egyik hatékony módja. A tanuló a felmerülő történelmi problémákról beszélgetéseket folytat, érveket gyűjt, azokat írásban és szóban összefoglalja, digitális kommunikációs eszközök segítségével mutatja be. A különböző típusú, más-más korokból és eltérő társadalmi közegekből származó források feldolgozása pedig nagyban segíti a különféle kommunikációs környezetek (kontextusok) közötti magabiztos eligazodást.

Digitális kompetenciák: A történelem tanulása során a digitális eszközök etikus, felelősségteljes használatával a tanuló információkezelési és -feldolgozási készségei fejlődnek, ami elősegíti elemző és mérlegelő gondolkodása kialakulását és elmélyítését is, aminek része a megszerzett információk ellenőrzése, hitelességének vizsgálata. A történelmi forrásokat tartalmazó internetes portálok, hang- és filmarchívumok és adatbázisok megismerése és használata, az itt talált források feldolgozása elengedhetetlen feltétele a korszerű történelemtanulásnak. A digitális információfeldolgozás, illetve a digitális kommunikáció fejlesztésének nagy szerepe van a közéleti tájékozódási készségek kialakításában, így a felelős és aktív állampolgárrá nevelésben.

A matematikai, gondolkodási kompetenciák: A tanuló az információk, illetve a források feldolgozása során problémákat azonosít, magyarázatokat fogalmaz meg, kiemeli a lényegét, következtetéseket von le. A történelmi ismeretek, fogalmak elsajátításával, valamint a történelmi források és interpretációk mérlegelésével, hipotézisek alkotásával fejlődik az elemző, problémamegoldó gondolkodása. Mindezek együttesen segítik a differenciált történelmi gondolkodás kialakulását, melynek következtében a tanuló képessé válik események, folyamatok és jelenségek különböző szempontú megközelítésére, valamint bizonyos történések okainak és következményeinek több szempontú feltárására.

A személyes és társas kapcsolati kompetenciák: A tanuló a különböző történelmi korok mindennapi életének vizsgálatával, az életmód változatos formáinak, valamint történelmi életutaknak és cselekedeteknek a megismerésével viszonyítási pontokat találhat, illetve követhető modelleket adaptálhat saját életútjának tervezéséhez és szervezéséhez. A tanulóban tudatosul, hogy nehéz élethelyzetekben is kialakíthatók cselekvési tervek, lehetőségek. Értékeli a válságos történelmi helyzetekben megnyilvánuló bátorság, kitartás, önfeláldozás, segítségnyújtás és szolidaritás követésre méltó példáit. A tanuló arra törekszik, hogy az emberi cselekedeteket, életutakat, élethelyzeteket, társadalmi folyamatokat és jelenségeket árnyaltan értelmezze. A társadalmakra, közösségekre jellemző magatartási és kommunikációs szabályok felismerése a tanuló alkalmazkodó képességét fejleszti.

A kreativitás a kreatív alkotás, önkifejezés és kulturális tudatosság kompetenciái: A történelem tanulása során a tanuló megismeri az emberiséget, a magyarság kulturális örökségének fő elemeit. Értékeli a kiemelkedő emberi alkotásokat és értelmezi azok technológiai, tudományos és művészeti szerepét. Az egyes történelmi korszakok áttekintése során felismeri az értékteremtő alkotások jelentőségét, és elemző gondolkodással feltárja azoknak az életmódra, a mindennapokra gyakorolt hatását.

Munkavállalói, innovációs és vállalkozói kompetenciák: A tanuló megismeri és értékeli az alkotó emberi tevékenységek változatos formáit. Értelmezi és elismeri a tudósok, kutatók és művészek teljesítményét. Büszke a magyar tudósok, művészek, sportolók és más értékteremtő, alkotó emberek

kiemelkedő eredményeire, teljesítményeire. Az életmódtörténeti témakörök feldolgozása révén a tanuló felismeri, hogy a munkavégzés az egyén, a család és a társadalom létfenntartását biztosítja; belátja, hogy a munka sokszor küzdelmekkel jár, ugyanakkor személyiségépítő, társadalmi összetartozást is erősítő tevékenység. A történelmi korszakok jellegzetes, egyedi vagy kiemelkedő példái kiindulópontként szolgálnak a saját életút tervezésekor, akár a pályaválasztás során is.

7-12. évfolyam

A középiskolai történelemtanítás és -tanulás célja, hogy a tanulóban a történettudomány, valamint a hagyomány által legfontosabbnak elismert történelmi tények és folyamatok, szereplők és események ismeretének segítségével alakuljon ki önálló világgép és magyar identitástudat. Szerezzen mélyebb ismereteket a magyar és az egyetemes történelem legfontosabb jelenségeiről és fordulópontjairól, tudjon azonosulni a keresztény alapú magyar és európai kultúra értékeivel, legyen képes társadalmi és kulturális téren hatékony, kifinomult kommunikációra. A történelemtanulás során végzett változatos tevékenységek révén alakuljon ki a tanulóban a múltról, illetve a társadalmi kérdésekről való árnyalt gondolkodás.

A középiskolai történelemtanítás az általános iskolában elsajátított ismeretekre és kompetenciákra épül. Míg az általános iskolában a történetek elbeszélése, a régebbi korok és történelmi szereplők szemléletes bemutatása az elsődleges, a középiskolai történelemtanításban mindez kiegészül a források feldolgozásával, történelmi helyzetek és folyamatok több szempontú elemzésével, a problémák azonosításával és megtárgyalásával. Az önálló információgyűjtés és –feldolgozás, a történeti jelenségek értelmezése, elemzése, a különböző érvek mérlegelése, valamint a következtetések levonása együttesen segíti a történelmi szemléletmód kialakulását. A tantárgy tanulásának élményszerűségét már nemcsak a történetek izgalma vagy az érdekes feladatok nyújtják, hanem azok az elemzések, viták, felismerések is, amelyek az egyes témák, problémák feldolgozása során felmerülnek.

A tantárgy tantervének középpontjában a magyarság, a magyar nemzet és Magyarország története áll. A témakörök mintegy kétharmada a magyar történelemhez kapcsolódik. Ez az egyes témák részletezettségén túl abban is megmutatkozik, hogy az általános iskolai kerettantervhez hasonlóan több általános európai jelenség bemutatásánál magyar és külföldi példák egyaránt előkerülnek. Ugyanakkor az általános iskolainál nagyobb tér jut Magyarországra, illetve a magyar nemzet történetét befolyásoló európai és globális folyamatok és jelenségek bemutatására. Ezek eredményeként a tanuló a magyar történelmi jelenségeket konkrét egyetemes történelmi helyzetekhez viszonyítva tanulmányozhatja. Ez hozzásegíti őt, hogy megértse és méltányolja a magyarság, a magyar nemzet, illetve Magyarország sajátos helyzetéből adódó jelenségeket, folyamatokat és törekvéseket, így alakulhat ki benne a tényeken alapuló reális és pozitív nemzettudat. Alapvető cél annak érzékeltetése, hogy a magyar nemzet történelmére számos nemzetiség és közösség (pl. német, zsidó) együttélése is hatást gyakorolt. Fontos cél a magyarországi kisebbségek és nemzetiségek történetének bemutatása, valamint kiemelt cél a határainkon túl kisebbségbe szorult magyarok történelmének átfogó megismertetése.

A középiskolai történelemtanulás motiválja a tanulót arra, hogy felnőttként, a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt. Hozzájárul továbbá ahhoz, hogy az

iskolából kikerülve hazáját szerető, a történelmi hagyományokat örökítő, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és önálló tagjává válják.

A tanuló a 7-12. évfolyamon a következő kulcsfogalmakat használja:

Értelmező kulcsfogalmak: történelmi idő, történelmi forrás és bizonyítékok; ok és következmény; változás és folyamatosság; történelmi jelentőség, történelmi nézőpont és interpretáció.

Tartalmi kulcsfogalmak:

- politikai: politika, állam, államszervezet, államforma, köztársaság, diktatúra, demokrácia, parlamentarizmus, monarchia, önkormányzat, közigazgatás, hatalmi ágak, jog, alkotmány/alaptörvény, törvény, rendelet, birodalom;
- társadalmi: társadalom, társadalmi csoport/réteg, népesedés/demográfia, migráció, nemzet, etnikum, identitás, életmód;
- gazdasági: gazdaság, pénz, piac, mezőgazdaság, ipar, kereskedelem, adó, önellátás, ártermelés;
- eszme- és vallástörténeti: kultúra, művészet, vallás, hit, egyház, civilizáció, eszme/ideológia, világkép.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

(A TÖRTÉNELMI ISMERETEK AZ EGYES ÉVFOLYAM-PÁROKNÁL KERÜLNEK BEMUTATÁSRA.)

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- önállóan tud használni általános és történelmi, nyomtatott és digitális információforrásokat (tankönyv, kézikönyvek, szakkönyvek, lexikonok, képzőművészeti alkotások, könyvtár és egyéb adatbázisok, filmek, keresők);
- önállóan információkat tud gyűjteni, áttekinteni, rendszerezni és értelmezni különböző médiumokból és írásos vagy képi forrásokból, statisztikákból, diagramokból, térképekről nyomtatott és digitális felületekről;
- tud forráskritikát végezni, és különbséget tenni a források között hitelesség, típus és szövegösszefüggés alapján;
- képes azonosítani a különböző források szerzőinek a szándékát, bizonyítékok alapján értékeli egy forrás hitelességét;
- képes a szándékainak megfelelő információkat kiválasztani különböző műfajú forrásokból;
- összehasonlítja a forrásokban talált információkat saját ismereteivel, illetve más források információival és megmagyarázza az eltérések okait;
- képes kiválasztani a megfelelő forrást valamely történelmi állítás, vélemény alátámasztására vagy cáfolására.

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- ismeri a magyar és az európai történelem tanult történelmi korszakait, időszakait, és képes azokat időben és térben elhelyezni;

- az egyes események, folyamatok idejét konkrét történelmi korhoz, időszakhoz kapcsolja vagy viszonyítja, ismeri néhány kiemelten fontos esemény, jelenség időpontját, kronológiát használ és készít;
- össze tudja hasonlítani megadott szempontok alapján az egyes történelmi korszakok, időszakok jellegzetességeit az egyetemes és a magyar történelem egymáshoz kapcsolódó eseményeit;
- képes azonosítani a tanult egyetemes és magyar történelmi személyiségek közül a kortársakat;
- felismeri, hogy a magyar történelem az európai történelem része, és példákat tud hozni a magyar és európai történelem kölcsönhatásaira;
- egyszerű történelmi térképvázlatot alkot hagyományos és digitális eljárással.
- a földrajzi környezet és a történelmi folyamatok összefüggéseit példákkal képes alátámasztani;
- képes különböző időszakok történelmi térképeinek összehasonlítására, a történelmi tér változásainak és a történelmi mozgások követésére megadott szempontok alapján a változások hátterének feltárásával.

SZAKTÁRGYI KOMMUNIKÁCIÓ

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes a történelmi jelenségeket általános és konkrét történelmi fogalmak, tartalmi és értelmező kulcsfogalmak felhasználásával értelmezni és értékelni;
- fel tud ismerni fontosabb történelmi fogalmakat, meghatározás alapján;
- képes kiválasztani, rendezni és alkalmazni az azonos korhoz, témához kapcsolható fogalmakat;
- össze tudja foglalni rövid és egyszerű szaktudományos szöveg tartalmát;
- képes önállóan vázlatot készíteni és jegyzetelni;
- képes egy-egy korszakot átfogó módon bemutatni;
- történelmi témáról kiselőadást, digitális prezentációt alkot és mutat be;
- történelmi tárgyú folyamatábrákat, digitális táblázatokat, diagramokat készít, történelmi, gazdasági társadalmi és politikai modelleket vizuálisan is meg tud jeleníteni;
- megadott szempontok alapján történelmi tárgyú szerkesztett szöveget (esszét) tud alkotni, amelynek során tételmondatokat fogalmaz meg, szövegtömörítés és átfogalmazás segítségével; állításait több szempontból indokolja és következtetéseket von le;
- társaival képes megvitatni történelmi kérdéseket, amelynek során bizonyítékokon alapuló érvekkel megindokolja a véleményét, és választékosan reflektál mások véleményére, árnyalja saját álláspontját.

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

A történelem tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- képes felismerni, megfogalmazni és összehasonlítani különböző társadalmi és történelmi problémákat, értékrendeket, jelenségeket, folyamatokat;
- a tanult ismereteket problémaközpontúan tudja rendezni,
- hipotéziseket alkot történelmi személyek, társadalmi csoportok és intézmények viselkedésének mozgatórugóiról;
- önálló kérdéseket fogalmaz meg történelmi folyamatok, jelenségek és események feltételeiről, okairól és következményeiről;

- önálló véleményt tud alkotni történelmi eseményekről, folyamatokról, jelenségekről és személyekről;
- képes különböző élethelyzetek, magatartásformák megfigyelése által következtetések levonására, erkölcsi kérdéseket is felvető történelmi helyzetek felismerésére és megítélésére;
- a változás és a fejlődés fogalma közötti különbséget ismerve képes felismerni és bemutatni azokat azonos korszakon belül, vagy azokon átívelően;
- képes összevetni, csoportosítani és súlyozni az egyes történelmi folyamatok, jelenségek, események okait, következményeit, és ítéletet alkotni azokról, valamint a benne résztvevők szándékairól;
- összehasonlító különböző, egymáshoz hasonló történelmi helyzeteket, folyamatokat, jelenségeket;
- képes felismerni konkrét történelmi helyzetekben, jelenségekben és folyamatokban valamely általános szabályszerűség érvényesülését;
- összehasonlítja és mérlegeli az egyes történelmi folyamatokkal, eseményekkel és személyekkel kapcsolatos eltérő álláspontokat;
- feltevéseket fogalmaz meg, azok mellett érveket gyűjt, illetve mérlegeli az ellenérveket;
- felismeri, hogy a jelen társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális viszonyai a múltbeli események, tényezők következményeiként alakultak ki.

7–8. évfolyam

A 7–8. évfolyamos tanuló már a magasabb szintű, absztrakt fogalmi gondolkodásra is képessé válik, ezért a képszerűség és a történettanításon alapuló történelemtanítás elvének alkalmazása mellett megkezdődik az elemző jellegű feldolgozás: összetett okok és következmények feltárása, az egyes történelmi jelenségek és folyamatok több szempontú értelmezése.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- ismeri a 19. század végi és a 20. századi magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a magyar nemzet történetében;
- fel tudja idézni a 19. század végi és 20–21. századi magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait;
- tisztában van a 19. és 20. század fontosabb politikai eszméivel és azok hatásaival;
- ismeri és be tudja mutatni a 19. és 20. századi modernizáció gazdasági társadalmi és kulturális hatásait Magyarországon és a világban;
- ismeri az első és a második világháború legfontosabb eseményeit, jellemzőit, valamint napjainkra is hatással bíró következményeit; képes felidézni a magyarság háborús részvételét a két világháborúban;
- ismeri az 1956-os forradalom és szabadságharc eseményeit és jelentőségét;
- példákat hoz a hazaszeretet, az önfeláldozás és hősiesség megnyilvánulásaira;
- fel tudja idézni az első és második világháború borzalmait, érveket tud felsorakoztatni a békére való törekvés mellett;

- ismeri a nemzetiszocialista és a kommunista diktatúrák főbb jellemzőit, az emberiség ellen elkövetett bűneiket, ellentmondásait és ezek következményeit, továbbá a velük szembeni ellenállás példáit;
- felismeri a különbségeket a demokratikus és a diktatórikus berendezkedések között, érvel a demokrácia értékei mellett;
- példákat tud felhozni arra, hogy a történelem során miként járultak hozzá a magyarok Európa és a világ kulturális, tudományos és politikai fejlődéséhez;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit néhány történelmi korszakban, beleértve a határon kívüli magyarság sorsát, megmaradásáért folytatott küzdelmét; példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára és együttműködésére;
- valós képet alkotva képes elhelyezni Magyarországot az újkorban és jelenkorban az európai történelmi folyamatokban, valamint napjaink globális folyamataiban;
- ismeri hazája államszervezetét;
- ismeri az ókori civilizációk legfontosabb jellemzőit, valamint az athéni demokrácia és a római állam működését, hatásukat az európai civilizációra;
- felidézi a monoteista vallások kialakulását, legfontosabb jellemzőiket, tanításaik főbb elemeit, és bemutatja terjedésüket;
- bemutatja a keresztény vallás civilizációformáló hatását és a középkori egyházat;
- képes felidézni a középkor gazdasági és kulturális jellemzőit, világképét, meghatározó birodalmait és bemutatni a rendi társadalmat;
- ismeri a magyar nép őstörténetére és a honfoglalásra vonatkozó tudományos elképzeléseket és tényeket; tisztában van legfőbb vitatott kérdéseivel, a különböző tudományterületek kutatásainak főbb eredményeivel;
- értékeli az államalapítást, valamint a kereszténység felvételének jelentőségét;
- felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait az Árpád-kor végéig.

A 7–8. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 136 óra.

Két mélységelvű téma: 8-10 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	7-8. évfolyam: heti 2 tanítási óra Javasolt óraszám
A modern kor születése	7
Az első világháború	10
Két világháború között	12
A második világháború és következményei	13
A kommunista diktatúra Magyarországon	13
Magyarország és a magyarok az ezredfordulón	10

Lábnymaink a nagyvilágban	3
Civilizáció és államszervezet az ókorban	15
Vallások az ókorban	7
Hódító birodalmak	6
A középkori Európa	14
A magyar nép eredete és az Árpád-kor	16
A középkori Magyar Királyság fénykora	---
Két mélységelvű téma	10
Összes óraszám:	136

Megjegyzés: A színes kettős vonalak az évfolyamok közötti határokat jelzik.

A 7. évfolyam 19-20. századi témaköreire vonatkozóan – a kerettantervi szabályozással összhangban – nincs mélységelvű téma.

Mélységelvű témajavaslatok a 7-8. évfolyamon:

1. Vallások az ókorban:

Politeista vallások / Az egyiptomi és babiloni mitológia és/vagy

A kínai univerzizmus;

2. Állammodellek, politikai rendszerek az ókorban;

3. A hellenizmus jellemzői és kulturális hatása, jelentősége;

4. A Római Birodalom civilizációs hatásai, jelentősége (római jog, romanizáció, városhálózat, római építészet és művészetek, történeti emlékek a provinciákban);

5. A lovagkor: a keresztes hadjáratok keresztény és arab szemmel: a több nézőpontú gondolkodás fejlesztése; forráselemzés, források rendszerezése, összehasonlítása, interpretációk értelmezése;

6. A magyar őstörténet kérdései; lehetőségek és korlátok; tudományos eredmények, nézetek és vélemények a magyarság eredetéről;

7. A IX. század története, források, értelmezések;

8. IV. Béla és a tatárjárás: a több nézőpontú gondolkodás fejlesztése; források elemzése, összevetése, következtetések értelmezése, megbeszélése, historiográfia;

[A 9-12. témajavaslat érvényessége: 7. évfolyam: heti 3, 8. évfolyam: heti 2 tanítási óra.]

9. I. Károly uralkodásának komplex elemzése;

10. Az Anjou-kor művelődéstörténete, kulturális emlékei;

11. Luxemburgi Zsigmond személyisége, politikusi mentalitása és képességei;

12. A Hunyadiak értékelése a kortársak szemével és az utókor nézőpontjából és/vagy I. Mátyás a történelmi emlékezetben.

TÉMAKÖR: A modern kor születése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 2 óra / 7 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<p><i>A nemzeti eszme és a birodalmak kora</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti eszme és a nemzetállamok Európája. – A világ nagyhatalmai és ellentéteik a 20. század kezdetén. – Gyarmatbirodalmak a világ térképén. 	<p><i>Fogalmak:</i> nacionalizmus, liberalizmus, közös ügyek, dualizmus, Millennium, emancipáció, urbanizáció.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A 20. század eleji nagyhatalmak azonosítása, és a korabeli világra gyakorolt hatásuk feltárása térképek és egyszerű ábrák segítségével.
<p><i>A millenniumi Magyarország</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az Osztrák-Magyar Monarchia – Az ipar fejlődése - magyar feltalálók és találmányok – Budapest – A soknemzetiségű ország – A millenniumi ünnepek 	<p><i>Személyek:</i> Bismarck, Andrássy Gyula.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1871 Németország egyesítése.</p> <p>1867 a kiegyezés</p> <p>1896 a Millennium.</p> <p><i>Topográfia:</i> Németország, Olaszország, Brit Birodalom, Amerikai Egyesült Államok, India, Japán, Budapest.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nacionalizmus legjellemzőbb gondolatait megjelenítő néhány egyszerű és rövid forrás értelmezése és azonosítása. – A dualizmus kori Budapest lakóinak és életmódjának bemutatása. – A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása. – A korszak ipari és technikai fejlődésének bemutatása. – A korszak ipari fejlődésének nyomon követése diagramok, táblázatok segítségével – A millenniumi Budapest bemutatása

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Németország területi egyesítés előtt és utáni térképének összehasonlítása, értékelése.
- Magyarázatok keresése és azok megvitatása egyes államok létrejöttének és megerősödésének okaira (pl. Amerikai Egyesült Államok).
- Ismerkedés nemzeti jelképekkel (zászlók, himnuszok).
- Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak valamely jeles magyar tudósáról, feltalálójáról.
- Képgyűjtemény (tabló) összeállítása a millenniumi Budapestről internetes források alapján.

TÉMAKÖR: Az első világháború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<i>Az első világháború, Magyarország a háborúban</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A halálos lövés: a világháború kirobbanása. – A hadviselő felek: az antant és a központi hatalmak. – Az állóháború. – Magyarok a világháborúban. 	<p><i>Fogalmak:</i> antant, központi hatalmak, front, állóháború, hátszág, bolsevik, tanácsköztársaság, vörösterror, fehér különítményes megtorlások,</p> <p><i>Személyek:</i> Tisza István, Lenin, Károlyi Mihály, Horthy Miklós.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1914–1918 az első világháború, 1920. június 4. a trianoni békediktátum.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szarajevó, Szerbia, Doberdó, Kárpátalja, Felvidék, Délvidék, Burgenland, Erdély, Csehszlovákia, Jugoszlávia, Románia, Ausztria.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A fontosabb hadviselő országok csoportosítása a szövetségi rendszerek szerint. – Az első világháborús hadviselés összehasonlítása a korábbi háborúkéval. – A háborús körülményeket bemutató különböző típusú források gyűjtése, feldolgozása. – A történelmi Magyarország szétesésének bemutatása térképen az elcsatolt területek történelmi megnevezésével. – Vélemény megfogalmazása a történelmi Magyarország felbomlásának okairól. – A trianoni békediktátum területi és demográfiai következményeinek értékelése.
<i>Magyarország 1918–1919-ben</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A forradalmi kísérlet és Magyarország megszállása – A tanácsköztársaság – Az ellenforradalom. 		
<i>A trianoni békediktátum</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A Párizs környéki békék alapelvei, a vesztesek büntetése. – A trianoni békediktátum létrejötte – Magyarország területi, népességi és gazdasági veszteségei. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Vita a háború okairól.
- Grafikonok, táblázatok elemzése a háború legfontosabb adatairól (pl. résztvevők száma, veszteségek, háborús kiadások, fegyverek száma stb.).
- Első világháborús emlékhelyek és emlékművek, sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Első világháborús kiállítás megtekintése.
- Első világháborús katonadalok gyűjtése és eléneklése.
- Trianon a gyermek szemével – kortárs visszaemlékezések felkutatása és megbeszélése.

TÉMAKÖR: Két világháború között

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Nyugati demokráciák</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az USA alkotmányos berendezkedése – Parlamentáris demokrácia Nagy-Britannia példáján – A piacgazdaság működése 	<i>Fogalmak:</i> hatalmi ágak, alkotmány, elnök, általános választójog, piacgazdaság, világválság, revízió, numerus clausus, személyi kultusz, GULAG, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus,	<ul style="list-style-type: none"> – A brit parlamentáris és az amerikai elnöki rendszer összehasonlítása. – A piacgazdaság működésének a bemutatása
<i>A Horthy-rendszer</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Horthy, a kormányzó. – Antikommunizmus és revíziós törekvések. – Gazdasági eredmények. – Az oktatás, a kultúra és a tudomány néhány kiemelkedő képviselője. 	személyi kultusz, GULAG, nemzetiszocializmus, antiszemitizmus,	<ul style="list-style-type: none"> – A Horthy-korszak gazdasági és kulturális, eredményeinek és problémáinak felidézése. – Az antiszemitizmus megnyilvánulásainak azonosítása források alapján.
<i>A kommunista Szovjetunió</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A kommunista ideológia – Lenin és Sztálin diktatúrája. – Tervgazdaság – A terror és a munkatáborok. 	<i>Személyek:</i> Roosevelt, Bethlen István, Klebelsberg Kuno, Szent-Györgyi Albert, Sztálin, Hitler.	<ul style="list-style-type: none"> – A korszak egy kiemelkedő magyar személyiségének bemutatása. – A kommunista Szovjetunió és a nemzetiszocialista Németország jellemzőinek azonosítása képi és szöveges forrásokban.
<i>A nemzetiszocialista Németország</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzetiszocializmus: fajelmélet és antiszemitizmus. – A náci hatalomátvétel, Hitler diktatúrája és a terror. 	<i>Kronológia:</i> 1920–1944 a Horthy-korszak, 1933 a náci hatalomátvétel. <i>Topográfia:</i> Szovjetunió, Szibéria (munkatáborok).	<ul style="list-style-type: none"> – A totális diktatúrák összehasonlítása (pl. jelképek, ideológiák, hatalmi eszközök). – Érvelés a 20. század kirekesztő ideológiáival szemben.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képes beszámoló (prezentáció) készítése a korszak jeles személyiségeinek egyikéről.
- Plakátok, korabeli történetek, versek, dalok gyűjtése a revíziós törekvésekről.
- Fotók, illusztrációk gyűjtése az ipar (közlekedés) modernizációjáról.
- Képek gyűjtése az oktatás, a tudomány, a sportélet új intézményeiről.

- GULÁG táborok és a náci koncentrációs táborok helyszíneinek térképen való azonosítása.
- Film vagy filmrészletek megtekintése a nemzetiszocialista és/vagy a kommunista diktatúráról.

TÉMAKÖR: A második világháború és következményei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Háború földön, tengeren és levegőben</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A hadviselő felek: a tengelyhatalmak és a szövetségesek. – Sztálin-Hitler paktum, kezdeti német sikerek. – A háború európai frontjai és a csendes-óceáni hadszíntér. – Fordulatok a háborúban: Sztálingrád, Normandia, Berlin. 	<p><i>Fogalmak:</i></p> <p>tengelyhatalmak, szövetségesek, bécsi döntések, nyilasok, totális háború, holokauszt, gettó, deportálás, koncentrációs tábor, zsidótörvények.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzetiszocialista Németország és a kommunista Szovjetunió szerepének feltárása a háború kirobbantásában. – A második világháború fordulópontjainak felidézése. – A holokausztnak és a háború borzalmainak bemutatása különböző források alapján.
<i>Magyarország a világháború idején</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A revíziós eredmények – A Szovjetunió elleni háború – a 2. magyar hadsereg a Donnál. – Német megszállás. – A kiugrási kísérlet és a nyilas hatalomátvétel. – A hadszíntérré vált Magyarország. 	<p>hidegháború, vasfüggöny szuperhatalom, Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, berlini fal, jóléti állam.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Magyarország területi változásait és világháborús részvételét, valamint a második világháború főbb eseményeit bemutató térképek értelmezése.
<i>A háború borzalmai, a holokauszt</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A totális háború. – Az európai és magyarországi zsidótörvények. – A holokauszt Európában és Magyarországon – A bombázások és városi harcok – Budapest példáján. – Az atombomba 	<p><i>Személyek:</i> Churchill, Teleki Pál, Szálasi Ferenc, Hruscsov, Kennedy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyar külpolitika háború előtti és alatti törekvéseinek és mozgásterének bemutatása. – Ítélet megfogalmazása a második világháborús

<p>A háború következményei</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Európa felosztása – Nyugat és Kelet szembenállása, a kétpólusú világ – A hidegháború 	<p><i>Kronológia:</i> 1939–1945 a második világháború, 1941. június a Szovjetunió megtámadása, 1944. március 19. Magyarország német megszállása, 1945. április a háború vége Magyarországon. 1947 a párizsi béke, a hidegháború kezdete,</p> <p><i>Topográfia:</i> Sztálingrád, Normandia, Hiroshima, Don-kanyar, Auschwitz.</p> <p>Németországi Szövetségi Köztársaság, Német Demokratikus Köztársaság, Kuba</p>	<p>népirtásokról és háborús bűnökről.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar honvéd helytállásának felidézése források alapján. – Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira. – A második világháború után kialakult világrendet bemutató térkép áttekintése és értelmezése. – A nyugati demokrácia és a szovjet diktatúra összehasonlítása. – Információk szerzése, rendszerezése és értelmezése a két szuperhatalom fegyverkezési versenyéről diagramok, táblázatok, képek és térképek segítségével.
--------------------------------	--	---	---

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK

- Képek gyűjtése a német haderő és a szövetségesek magyarországi pusztításáról.
- Ismeretek szerzése és megvitatása a holokauszt történetét feldolgozó gyűjtemények, online adatbázisok segítségével (pl. látogatás a Holokauszt Emlékközpontban).
- A holokausztról szóló visszaemlékezések, irodalmi és filmfeldolgozások egy-egy részletének megbeszélése.
- Példák gyűjtése az ellenállás és embermentés formáira.
- Egy magyarországi embermentő (pl. Boldog Salkaházi Sára) tevékenységének megismerése és értékelése.
- Második világháborús emlékhelyek, emlékművek és sírhelyek feltérképezése és felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Kiselőadás tartása egy hidegháborús konfliktusról.

TÉMAKÖR: Kommunista diktatúra Magyarországon

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Rákosi-diktatúra</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Háborús pusztítás és szovjet megszállás. – Megtorlások, deportálások, kitelepítések Magyarországon és a határon túl – Magyarország szovjetizálása – Államosítás, kollektivizálás, tervgazdaság – Terror és személyi kultusz 	<p><i>Fogalmak:</i> malenkij robot, államosítás, tervgazdaság, Államvédelmi Hatóság (ÁVH). Molotov-koktél, sortüzek, Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), úttörő, termelőszövetkezet, gulyáskommunizmus, rendszerváltoztatás, többpártrendszer</p> <p><i>Személyek:</i> Kovács Béla, Rákosi Mátyás, Mindszenty József, Nagy Imre, Kádár János, Gorbacsov, Reagan, Antall József, Göncz Árpád, Orbán Viktor</p> <p><i>Kronológia:</i> 1945 szovjet megszállás, választás Magyarországon, 1948–1956 a Rákosi-diktatúra. 1956. október 23. a forradalom kitörése, 1956. november 4. a szovjet támadás, 1956–1989 a Kádár-rendszer,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Magyarország szovjet megszállása következményeinek felidézése. – A tömeges deportálások, kitelepítések jellemzőinek azonosítása visszaemlékezések és egyéb források alapján. – A Rákosi-rendszer jellemzőinek, bűneinek azonosítása források, képek, filmrészletek alapján. – Beszámolók készítése az 1956-os forradalom és szabadságharc hőseiről. – Az 1956-os forradalom és szabadságharc utáni megtorlások kegyetlenségének bemutatása példákon keresztül. – Érvek gyűjtése a Kádár-rendszer diktatórikus jellegének alátámasztására. – A Kádár-rendszerrel szülő különböző jellegű források elemzése, értelmezése. – A Kádár-rendszer és napjaink életkörülményeinek összehasonlítása.
<i>Az 1956-os forradalom és szabadságharc</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Október 23., a forradalom kirobbanása. – A pesti srácok és szabadsághősök. – A forradalom lakóhelyünkön és környékén. – Szovjet tankokkal a népakarat ellen. – A forradalom jelképei. 		
<i>A kádári diktatúra</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A kádári megtorlás. – A pártállam működése: az elnyomás változó formái. – A szocialista modernizáció – „a legvidámabb barakk”. – Gulyáskommunizmus és hiánygazdaság. 		
A rendszerváltoztatás	<ul style="list-style-type: none"> – A Szovjetunió és a szocialista rendszer országainak válsága. – A kétpólusú világ megszűnése. – A tárgyalásos rendszerváltoztatás. 		

	<ul style="list-style-type: none"> – Az első szabad választások 	<p>1989–1990 a rendszerváltoztatás, 1990 az első szabad választások, 1991 a Szovjetunió felbomlása,</p> <p><i>Topográfia:</i> Recsk, Hortobágy, Corvin köz, Mosonmagyaróvár.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A rendszerváltoztatás jelentőségének bemutatása.
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Jelszavak, csasztuskák, politikai viccek gyűjtése a Rákosi-diktatúra idejéből.
- Új iparvárosok azonosítása térképen.
- Egy játékfilm vagy filmrészlet megtekintése a korszakból vagy a korszakról.
- Információgyűjtés a „pesti srácokról”.
- Térkép vázlat készítése az 1956-os események budapesti helyszíneiről.
- Interjú készítése egy 1956-os visszaemlékezővel.
- 1956-os emlékhelyek és emlékművek, sírok feltérképezése a lakóhelyen és környékén.
- Tablókészítés az úttörő mozgalom jellemzőiről a világnézeti nevelésben betöltött szerepéről.
- Családi emlékek bemutatása, visszaemlékezések gyűjtése, interjú készítése tanári útmutatás alapján a Kádár-rendszerrel és a rendszerváltoztatás időszakából.
- Retró-kiállítás rendezése.

TÉMAKÖR: Magyarország és a magyarok az ezredfordulón

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyarország a rendszerváltoztatás után</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A demokrácia kiépítése – a többpártrendszer működése – A piacgazdaság kiépítése - gazdasági válság és felzárkózás – Külpolitikai irányváltás: nyugati integráció és visegrádi együttműködés. 	<p><i>Fogalmak:</i></p> <p>privatizáció, jogállam, integráció, Európai Unió, visegrádi együttműködés, kitelepítés, asszimiláció.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyar történelem legfontosabb politikai eseményeinek időrendbe állítása a rendszerváltoztatástól napjainkig. – A magyar gazdaság fejlődésének bemutatása adatsorok, grafikonok alapján

<p><i>A modern magyar állam</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az Alaptörvény – A köztársasági elnök – Az Országgyűlés, a kormány és az igazságszolgáltatás. – Az országgyűlési és önkormányzati választási rendszer. – Magyarország és az Európai Unió 	<p><i>Személyek:</i> Esterházy János, Márton Áron.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az Európai Unió céljainak felidézése – Az európai integráció eredményeinek és problémáinak áttekintése. – Áttekintő ábra értelmezése a magyarországi államszervezetről és a választási rendszerről.
<p><i>Együttélés a Kárpát-medencében</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Határon túli magyarlakta területek. – Fordulópontok a határon túli magyarok történetében – Fordulópontok a magyarországi nemzetiségek történetében – A hazai cigány/roma népesség története. 	<p><i>Kronológia:</i> 1999 Magyarország belép a NATO-ba 2004 Magyarország belép az Európai Unióba. 2012 Magyarország Alaptörvénye. 1944–1945 magyarellenés atrocitások.</p> <p><i>Topográfia:</i> Szlovákia, Ukrajna. Brüsszel, Lengyelország, Csehország,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A határon túli magyarság története főbb fordulópontjainak áttekintése 1920-tól napjainkig. – Példák gyűjtése a határon túli magyarság életéből a hűségre és helytállásra. – A határon túli magyar kisebbségi lét nehézségeinek bemutatása. – A Kárpát-medence 1910-es és 1990 utáni etnikai térképének összehasonlítása a magyarság és a nemzetiségek elhelyezkedése szempontjából.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A Parlament meglátogatása
- Kiselőadás készítése Antall Józsefről
- Információk gyűjtése a visegrádi együttműködés előzményeiről és jelenlegi tartalmáról.
- Kiselőadás készítése egy példamutató életút (pl. Esterházy János, Márton Áron) fordulópontjairól.
- Beszámoló készítése az erdélyi falurombolási tervről.
- Határon túli területek meglátogatása tanulmányi kirándulás kereteiben (pl. Határtalanul program).
- Tabló vagy prezentáció készítése a hazai cigányság korabeli életmódjáról.

TÉMAKÖR: Lábnyomaink a nagyvilágban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 3 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Lábnyomaink a nagyvilágban</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Világjáró magyarok (utazók, felfedezők). – Tudósok és feltalálók (pl. informatika, autóipar, úrkutatás). – Világgraszoló sportsikerek – magyarok az olimpiákon. – Magyar művészek a világban.	<i>Javasolt személyek (altémánként 1-2):</i> Julianus barát, Kőrösi Csoma Sándor, Magyar László; Bolyai János, Neumann János, Csonka János, Galamb József, Kármán Tódor, Teller Ede; Papp László, Puskás Ferenc, Egerszegi Krisztina, Balczó András; Liszt Ferenc, Munkácsy Mihály, Kodály Zoltán, Bartók Béla, Korda Sándor.	<ul style="list-style-type: none"> – Valamely területen kiemelkedő eredményt elérő magyarok tevékenységének felidézése, bemutatása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Világjáró magyar utazókról szóló beszámolók készítése.
- Kiselőadások, bemutatók készítése magyar tudósokról, feltalálókról, találmányokról, olimpiákonokról, művészekről.
- Referátum készítése egy magyar Nobel-díjas tudósról (pl. Szent-Györgyi Albert, Gábor Dénes stb.).
- Prezentáció készítése egy sikeres magyar sportolóról.

TÉMAKÖR: Civilizáció és államszervezet az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 15 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<p><i>A Közel-Kelet civilizációi</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az állam működése az Óbabiloni Birodalom példáján. – Tudomány. – A pénz megjelenése. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>öntözéses földművelés</u>, <u>fáraó</u>, <u>piramis</u>, <u>hieroglifa</u>, <u>ékirás</u>, <u>múmia</u>, <u>Akropolisz</u>, <u>filozófia</u>, <u>jósda</u>, <u>olümpiai játékok</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az állam szerepének bemutatása – Hammurapi törvényeinek elemzésén keresztül. – Az ókori civilizációk jelentőségének és kulturális hatásainak felismerése. – Az ókori civilizációk azonosítása térképen. – Az ókori civilizációk kulturális jellemzőinek bemutatása. – A különböző civilizációk közötti különbségek azonosítása. – Pannónia jelentősebb városainak azonosítása. – A római jog alapelveinek felidézése és azonosítása források alapján. – Az athéni demokrácia és a római köztársaság működésének bemutatása. – A Periklész-kori athéni demokrácia ellentmondásainak feltárása. – A demokrácia és a diktatúra összehasonlítása. – A demokrácia melletti érvek megfogalmazása. – Az athéni demokrácia összehasonlítása a modern demokráciával. – Caesar diktatúrája előzményeinek és okainak feltárása.
<p><i>A görög civilizáció</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A görög anyagi kultúra öröksége. – A filozófia és a történetírás. – A görög embereszmény. – A hellenisztikus kultúra elterjedése. 	<p><u>városállam/polisz</u>, <u>arisztokrácia</u>, <u>démosz</u>, <u>demokrácia</u>, <u>népgyűlés</u>, <u>sztratégosz</u>, <u>cserépszavazás</u>, <u>rabszolga</u>, <u>patrícius</u>, <u>plebejus</u>, <u>consul</u>, <u>senatus</u>, <u>dictator</u>, <u>néptribunus</u>, <u>császár</u>, <u>amfiteátrum</u>, <u>gladiátor</u>, <u>provincia</u>, <u>légió</u>, <u>limes</u>, <u>polgárjog</u>.</p>	
<p><i>Az athéni demokrácia</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Arisztokratikus köztársaság és demokrácia. – Kleiszthenész és Periklész. – Az athéni államszervezet és működése. 	<p><i>Személyek:</i> <u>Hammurapi</u>, <u>Kleiszthenész</u>, <u>Periklész</u>, <u>Platón</u>, <u>Arisztotelész</u>, <u>Hérodotosz</u>, <u>Nagy Sándor</u>, <u>Julius Caesar</u>, <u>Augustus</u>.</p>	
<p><i>A római civilizáció</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Római városépítéset, amfiteátrumok, fürdők, vízvezetékek és utak. – A római jog néhány máig élő alapelve. – A birodalom kiterjedése és a provinciák (Pannónia). – A latin nyelv és írás elterjedése. 	<p><i>Kronológia:</i> <u>Kr. e. 3000 körül</u> – <u>Kr. u. 476 az ókor</u>, <u>Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok</u>, <u>Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint</u>, <u>Kr. e. 510 a köztársaság kezdete Rómában</u>, <u>Kr. e. 508 Kleiszthenész reformjai</u>, <u>Kr. e. 5. sz. közepe az athéni demokrácia fénykora</u>, <u>Kr. e. 44. Caesar halála</u>, <u>Kr. u. 395 a Római Birodalom kettéosztása</u>.</p>	
<p><i>A római köztársaság</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A vérségi, a vagyoni és a területi elv. – A római köztársaság államszervezete és működése. – Köztársaságból egyeduralom: <u>Caesar és Augustus</u>. 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Mezopotámia</u>, <u>Babilon</u>, <u>Egyiptom</u>, <u>Nílus</u>, <u>Olümpia</u>, <u>Athén</u>, <u>Alexandria</u>, <u>Itália</u>, <u>Róma</u>.</p>	

		Római Birodalom, Pannónia, Aquincum, Savaria, Jeruzsálem.	
--	--	---	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek gyűjtése a különböző civilizációk kultúrájának bemutatásához.
- Az ókori görög tudomány kulcsfogalmait bemutató idézetek, képi források gyűjtése.
- Információk gyűjtése egy pannóniai kulturális emlékről, régészeti feltárásról, épületről vagy építményről.
- Ábra készítése az athéni demokrácia és a római köztársaság működési rendjéről.
- Ókori témájú filmek / filmrészletek elemzése, értelmezése.
- A Szépművészeti Múzeum Ókori Egyiptom című állandó kiállításának meglátogatása, anyagának feldolgozása.
- A Magyar Nemzeti Múzeum Kelet és Nyugat között című állandó régészeti kiállításának meglátogatása, feldolgozása.
- Látogatás az Aquincumi Múzeumban: kiállítás és romterület, polgárvárosi és katonai amfiteátrum.

TÉMAKÖR: Vallások az ókorban

JAVASOLT ÓRASZÁM: 7 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Politeista vallások</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Politeizmus az ókori Keleten. – Görög és római istenek. – A hinduizmus. 	<p><i>Fogalmak:</i> politeizmus, monoteizmus, hinduizmus, zsidó vallás, Ószövetség/Héber Biblia, Tízparancsolat, próféta, jeruzsálemi templom, diaszpóra, Messiás, keresztény vallás, kereszttség és úrvacsora, apostol, misszió, Biblia, Újszövetség, evangélium, püspök, zsinat.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Kheopsz</u>, <u>Zeusz</u>, <u>Pallasz Athéné</u>, <u>Ábrahám</u>, <u>Mózes</u>, <u>Jézus</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A különböző vallások közös elemeinek feltárása – A zsidó és a keresztény vallás jellemzőinek összehasonlítása. – A vallások mindennapi életre gyakorolt hatásainak azonosítása. – A zsidó-keresztény hagyományok európai kultúrára gyakorolt hatásának bemutatása. – Bibliai történetek, személyek felidézése. – A kereszténység terjedésének végig követése térképen. – Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
<i>A zsidó vallás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A zsidó nép – A zsidó monoteizmus. – Messiás-hit a római fennhatóság korában. 		
<i>A kereszténység kezdete</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Jézus tanításai. – A páli fordulat. – Keresztényüldözések, a kereszténység elterjedése a Római Birodalomban. 		

	<p>– A Szentháromság-tan.</p>	<p><u>Szent Péter és Szent Pál apostolok</u>, Constantinus</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>a keresztény időszámítás kezdete (Kr. e. és Kr. u.)</u>, az ókori Izrael – Kr. u. 70 Jeruzsálemi templom lerombolása, 313 a milánói rendelet, 325 a niceai zsinat.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Jeruzsálem</u>, Kánaán, Júdea, Izrael, Palesztina, <u>Betlehem</u>.</p>	<p>– Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.</p> <p>– Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.</p>
--	-------------------------------	---	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek, ábrázolások gyűjtése a különböző tanult vallások isteneiről, jellegzetes építményeiről.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése antik mitológiai témákról.
- Áttekintő táblázat / tabló készítése a görög-római hitvilágról.
- Az Ószövetség történelmi szereplőinek, helyszíneinek azonosítása bibliai idézetek alapján.
- Jézus életével és a kereszténység terjedésével kapcsolatos filmek/ filmrészletek, regények elemzése, értelmezése.
- Képzőművészeti, irodalmi és zenei alkotások gyűjtése és elemzése bibliai témákról.

TÉMAKÖR: Hódító birodalmak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Egy eurázsiai birodalom: a hunok</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A nomád életmód, harcmodor és államszervezés. – A népvándorlás. – A Hun Birodalom. – Az ókor vége Nyugaton: a Római Birodalom összeomlása. – Róma örökösei Európa térképén.	<p><i>Fogalmak:</i> népvándorlás, hunok, ortodox, iszlám, Korán, kalifa.</p> <p><i>Személyek:</i> Attila, Justinianus, Mohamed, Nagy Károly, I. Ottó.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A népvándorlás irányainak és résztvevőinek nyomon követése térkép segítségével a Kr. u. 4–8. sz. időszakában. – A sztyeppei állam működésének, sajátosságainak bemutatása.
<i>Az Arab Birodalom és az iszlám</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Mohamed tanításai és a Korán. – Az iszlám kultúra jellegzetességei. – Az Arab Birodalom és az arab hódítás. – Az arab hódítás feltartóztatása Európában: Poitiers, Bizánc.	<p><i>Kronológia:</i> 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása, 622 Mohamed Medinába költözése, 732 a poitiers-i csata.</p> <p><i>Topográfia:</i> Hun Birodalom, Konstantinápoly, Bizánci Birodalom, Mekka, Poitiers, Frank Birodalom, Német-római Császárság.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A kora középkori Európa államalakulatainak azonosítása térképen. – Az iszlám vallás és az arab terjeszkedés közötti összefüggések feltárása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A Római Birodalom bukása külső és belső okainak összegyűjtése.

- A monoteista vallások (zsidó, keresztény, iszlám) összehasonlítása különböző szempontok alapján.
- Kiselőadás, prezentáció készítése jellegzetes iszlám vallási épületekről, szokásokról.

TÉMAKÖR: A középkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A parasztság világa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A hierarchikus világkép. – Az uradalom. – A jobbágyok kötelességei és jogai. – Az önellátástól az árutermelésig. – Éhínségek, járványok, felkelések. 	<i>Fogalmak:</i> <u>uradalom</u> , <u>földesúr</u> , <u>majorság</u> , <u>jobbágy</u> , <u>robot</u> , <u>kiváltság</u> , <u>rend</u> , <u>lovag</u> , <u>nemes</u> , <u>feudalizmus</u> , <u>hűbériség</u> , <u>király</u> , <u>rendi monarchia</u> , <u>keresztes hadjáratok</u> , <u>pápa</u> , <u>érsek</u> , <u>cölibátus</u> , <u>szerzetes</u> , <u>bencés rend</u> , <u>ferences rend</u> , <u>eretnek</u> , <u>inkvizíció</u> , <u>kolostor</u> , <u>katolikus</u> , <u>szent</u> , <u>kódex</u> , <u>polgár</u> , <u>céh</u> , <u>román stílus</u> , <u>gótikus stílus</u> , <u>reneszánsz</u> .	<ul style="list-style-type: none"> – A középkor társadalmi, gazdasági, vallási és kulturális jellemzőinek bemutatása. – A társadalmi csoportok közötti jogi különbségek azonosítása. – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása a középkor világáról. – A középkor társadalmi berendezkedése és a rendi szemlélet értelmezése. – A jobbágyság jogainak és kötelességeinek rendszerezése. – Az egyház szerepének áttekintése a középkori Európában. – A középkori kolostori élet bemutatása képi vagy szöveges források segítségével. – A nyugati és keleti kereszténység összehasonlítása. – A lovagi életmód jellemzőinek azonosítása.
<i>A nemesi rend</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemesség és a nemesi kiváltságok – Az uralkodói hatalom és korlátai (hűbériség, rendiség). – A lovagi eszmény. – A keresztes hadjáratok eszméje. 		
<i>Az egyházi rend</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyházi hierarchia, az egyházi intézményrendszer. – Az egyházszakadás és a 11. századi reform. – A szerzetesség. – Az eretnekség. 	<i>Személyek:</i> <u>Szent Benedek</u> , VII. Gergely, Assisi Szent Ferenc, Aquinói Szent Tamás, Leonardo da Vinci, <u>Gutenberg</u> , Dózsa György.	
<i>A polgárok világa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A középkori város és lakói. 		

	<ul style="list-style-type: none"> – A város kiváltságai (magyar példák alapján). – A céhek. – A helyi és távolsági kereskedelem. 	<p><i>Kronológia:</i> 476–1492 a középkor, 1054 az egyházzsakadás, 1347 a nagy pestisjárvány.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A városok életének bemutatása képek, ábrák és szöveges források alapján, kitérve a zsidóság városiasodásban játszott szerepére, valamint az antijudaista törekvésekre. – A céhek működésének jellemzése források alapján.
<i>A középkor kultúrája</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egyház kulturális szerepe – Oktatás, a középkori egyetemek. – Román és gótikus építészet – európai és magyar példák. – Lovagi kultúra. – A reneszánsz és a reneszánsz építészet emlékei (európai és magyar példák). 	<p><i>Topográfia:</i> Egyházi Állam, <u>Anglia</u>, <u>Franciaország</u>, levantei kereskedelmi hálózat, Velence, Firenze, Hanza kereskedelmi hálózat, <u>Szentföld</u>.</p>	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek gyűjtése és rendszerezése román, gótikus és reneszánsz stílusú épületekről.
- Képek gyűjtése az ortodox egyház jellegzetes épületeiről, szokásairól.
- Áttekintő ábra készítése az egyházi hierarchiáról.
- Prezentáció, bemutató készítése valamely szerzetes, illetve lovagrendről.
- A város jellegzetes helyszíneinek, intézményeinek azonosítása egy fiktív középkori várost bemutató ábrán.
- Kampányplakát készítése egy középkori témáról (pl. a keresztes háborúkban való részvétel hirdetése).

TÉMAKÖR: A magyar nép eredete és az Árpád-kor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Magyar őstörténet és honfoglalás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az eredet kérdései, a nyelvészet, a régészet, a néprajz és a genetika eredményei. – A magyar törzsszövetség az Etelközben. – A honfoglalás okai és menete. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>finnugor</u>, <u>törzs</u>, <u>fejedelem</u>, <u>kabarok</u>, <u>vérszerződés</u>, <u>honfoglalás</u>, <u>kettős honfoglalás</u> elmélete, <u>avarok</u>, <u>rovásírás</u>, <u>kalandozások</u>, <u>székelyek</u>, <u>vármegye</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyarság eredetére vonatkozó elméletek közötti különbségek megállapítása. – A mondák, a történeti hagyomány és a történettudomány eredményeinek megkülönböztetése.

	<ul style="list-style-type: none"> – A kalandozások – a lovas-íjász harcmódor. 	<p>egyházmegye, érsekség, <u>tized</u>, nádor, <u>ispán</u>, kancellária, <u>kettős kereszt</u>, <u>szászok</u>, <u>kunok</u>, <u>tatárok/mongolok</u></p> <p><i>Személyek:</i> <u>Álmos</u>, <u>Árpád</u>, az Árpád-ház, <u>Géza</u>, <u>I. (Szent) István</u>, <u>Koppány</u>, <u>Szent Gellért</u>, <u>Szent Imre</u>, <u>I. (Szent) László</u>, <u>Könyves Kálmán</u>, <u>III. Béla</u>, <u>II. András</u>, <u>IV. Béla</u>, <u>Szent Margit</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>895 a honfoglalás</u>, <u>907 a pozsonyi csata</u>, <u>997/1000–1038 I. (Szent) István uralkodása</u>, <u>1222 az Aranybulla</u>, <u>1241–1242 a tatárjárás</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Etelköz</u>, <u>Vereckei-hágó</u>, <u>Kárpát-medence</u>, <u>Pannonhalma</u>, <u>Esztergom</u>, <u>Székesfehérvár</u>, <u>Buda</u>, <u>Muhj</u>, Erdély, <u>Horvátország</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A kalandozó hadjáratok céljainak azonosítása. – Géza fejedelem, I. (Szent) István és IV. Béla uralkodásának jellemzése és értékelése. – A kereszténység felvétele és az államalapítás jelentőségének a felismerése. – A magyar igazságszolgáltatás gyakorlatának bemutatása Szent László és Könyves Kálmán törvényeinek elemzésével. – Az Árpád-kori magyar külpolitika lehetőségeinek és törekvéseinek értékelése. – A korai magyar történelmet és az Árpád-kort megjelenítő legfontosabb kulturális alkotások azonosítása.
<i>Az államalapítás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Géza és I. (Szent) István államszervező tevékenysége. – A földbirtokrendszer és a vármegyeszervezet. – Az egyházszerzés. 		
<i>A magyar állam megszilárdulása László és Kálmán idején</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szent László, az országépítő. – Könyves Kálmán törvénykezési reformjai. 		
<i>A magyar állam és társadalom a 12-13. században</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A kül- és belpolitika új irányai: III. Béla uralkodása. – II. András kora: az átalakuló társadalom. – Újjáépítés a tatárjárás után: IV. Béla. – Az Árpádok európai kapcsolatai. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Beszámoló készítése a magyar kalandozó hadjáratok irányairól, sikereiről és kudarcairól, valamint a magyarok harcmódoráról.
- A kalandozó hadjáratok jellegének megvitatása.
- Áttekintő ábra készítése a Szent István-i állam- és egyházszerkezetről.
- Információgyűjtés Szent László kultuszáról a krónikák és néphagyományok tükrében.
- Tabló összeállítása az Árpád-kor legfontosabb kulturális emlékeiből.
- Folyamatábra készítése II. András politikai döntéseinek okairól és következményeiről.
- A 13. századi társadalmi rétegek azonosítása az Aranybulla szövegében.

- Az Árpádok európai dinasztikus kapcsolatainak ábrázolása térképen.

9–10. évfolyam

A hat évfolyamos középiskola második két évfolyamának témakörei a magyar középkortól az első világháború végéig ölelik fel a magyar és egyetemes történelem fontosabb folyamatait, jelenségeit, eseményeit, kiemelkedő személyiségeinek életútját, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási eredményeket és fejlesztési feladatokat. A magyar és európai identitásunk alapját képező civilizációkhoz, korszakokhoz, történelmi eseményekhez tartozó témakörök az általános iskola után ismét előkerülnek, ám új megközelítéssel és bővülő tartalommal.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- felidézi a középkori magyar állam történetének fordulópontjait, meghatározó uralkodóink tetteit;
- ismeri a magyarság törökellenes küzdelmeit, azok fordulópontjait és hőseit; felismeri, hogy a magyar és az európai történelem alakulását meghatározóan befolyásolta a török megszállás;
- be tudja mutatni a kora újkor fő gazdasági és társadalmi folyamatait, ismeri a felvilágosodás eszméit, illetve azok kulturális és politikai hatását, valamint véleményt formál a francia forradalom európai hatásáról;
- összefüggéseiben és folyamatában fel tudja idézni, miként hatott a magyar történelemre a Habsburg Birodalomhoz való tartozás, bemutatja az együttműködés és konfrontáció megnyilvánulásait, a függetlenségi törekvéseket és értékeli a Rákóczi-szabadságharc jelentőségét;
- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit a reformkor és az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc időszakában; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit;
- fel tudja idézni az ipari forradalom szakaszait, illetve azok gazdasági, társadalmi, kulturális és politikai hatásait; képes bemutatni a modern polgári társadalom és állam jellemzőit és a 19. század főbb politikai eszméit, valamint felismeri a hasonlóságot és különbséget azok mai formái között.
- ismeri és értékeli a magyar nemzetnek a polgári átalakulás és nemzeti függetlenség elérésére tett erőfeszítéseit az 1848–1849-es forradalmat és szabadságharcot követő időszakban; a kor kiemelkedő magyar politikusait és azok nézeteit, véleményt tud formálni a kiegyezésről;
- fel tudja idézni az első világháború előzményeit, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, értékeli a háborúkat lezáró békék tartalmát, és felismeri a háborúnak a 20. század egészére gyakorolt hatását;
- bemutatja az első világháború magyar vonatkozásait, a háborús vereség következményeit; példákat tud hozni a háborús helytállásra;

A 9–10. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 204 óra.

Négy mélységelvű téma javasolt óraszám: 20–28 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	9-10. évfolyam: heti 3 tanítási óra Javasolt óraszám
A középkori Magyar Királyság fénykora	---
A kora újkor	18
A török hódoltság kora Magyarországon	18
A felvilágosodás kora	14
Magyarország a 18. században	16
Új eszmék és az iparosodás kora	14
A reformkor	18
A forradalom és szabadságharc	14
A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése	12
A dualizmus kori Magyarország	22
Modern birodalmak, ősi kultúrák	12
A nagy háború	22
Négy mélységelvű téma	20
Összes óraszám:	204

Megjegyzés: A színes kettős vonalak az évfolyamok közötti határokat jelzik.

Mélységelvű témajavaslatok a 9-10. évfolyamon. Az osztály érdeklődésének, csoportstruktúrájának megfelelően, a fejlesztési stratégiát érvényesítve munkaközösségünk történelemtanárai számára ajánlott témák:

1. Városfejlődés a középkori Magyarországon;
2. Buda alapítása és középkori története;
3. Az Oszmán Birodalom kialakulása és jellemzői;
4. Kultúra és művelődés a középkori Magyarországon;
5. Ősi amerikai kultúrák / A prekolumbián civilizációk; kultúrák találkozása és konfliktusai;
6. A hadászat kora újkori forradalma;
7. Reformáció és katolikus megújulás;
8. A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi összefüggései;
9. Demográfiai folyamatok, az etnikai összetétel átalakulása a XVIII. századi Magyarországon;
10. Emberek és eszmék a nagy francia forradalomban (1789-1799);
11. Az Amerikai Egyesült Államok kialakulása és története a polgárháborúig;
12. Társadalom és életmód az ipari forradalmak korában;

13. Ideológiák a 19. században: az „uralkodó eszmék” és változataik (például konzervativizmus: legitimizmus, ultramontanizmus; szocializmus: utópista szocialisták, keresztényszocializmus); anarchizmus, fajelmélet, politikai antiszemitizmus;
14. A reformkor nemzedéke; Politikai programok, modernizációs és civilizációs tervek; irányzatok és szerveződések az 1840-es években (például Széchenyi és Kossuth vitája, az újkonzervatívok, a Konzervatív Párt, a liberális reformellenzék, Wesselényi Miklós programja [Balítéletekről, Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében], Ellenzéki Párt, Ellenzéki Nyilatkozat; a centralisták);
15. A szabadságharc hadvezérei (például Görgei Artúr, Bem József, Klapka György, Damjanich János)
16. A forradalom és szabadságharc a korabeli naplók és az emlékiratok, visszaemlékezések tükrében;
17. A nagyhatalmak érdekszférái a „hosszú” 19. században;
18. A nacionalizmus változati és a nemzetállami koncepciók a „hosszú” 19. században;
19. Hegemóniakísérletek a 19. században;
20. Budapest: egy világváros születése;
21. Az életmód változása a dualizmus kori Magyarországon;
22. A kivándorlás;
23. Iparosodás agrárországban;
24. A nemzetiségek a „hosszú” 19 században;
25. A nemzetiségi kérdés a dualizmus kori Magyarországon;
26. A politikai antiszemitizmus a 19. században;
27. Az emancipáció kérdései a 19. században;
28. A nagy háború: élet a hátszágban;
29. A nagy háború naplók, emlékiratok és visszaemlékezések tükrében;
30. A nagy háború emlékezete gimnáziumink Iskolatörténeti Gyűjteményében található források tükrében.

TÉMAKÖR: A középkori Magyar Királyság fénykora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az Anjouk</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A királyi hatalom megszilárdítása I. Károly idején. – A visegrádi királytalálkozó. – Az 1351-es törvények. – Nagy Lajos hadjáratai. 	<i>Fogalmak:</i> <u>aranyforint</u> , regálé, kapudó, kilenced, bandérium, perszonálunió, sarkalatos nemesi jogok, fő- és köznemes, szabad királyi város, bányaváros, mezőváros, <u>kormányzó</u> , <u>szekérvár</u> , <u>végvár</u> , <u>szultán</u> , szpáhi, <u>janicsár</u> , rendkívüli hadiadó, füstpénz, fekete sereg, <u>zsoldos</u> , Corvina, <u>Szent Korona</u> , <u>Szent Korona-tan</u> , Képes krónika.	<ul style="list-style-type: none"> – A 14–15. századi magyar uralkodók politikai pályájának felidézése. – Érvekkel alátámasztott vélemény megfogalmazása az egyes történelmi személyek cselekedeteiről, döntéseiről. – A késő középkori magyar állam és az Oszmán Birodalom főbb összecsapásainak felidézése.
<i>A török fenyegetés árnyékában</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az Oszmán Birodalom. – Török hódítás a Balkánon. – Luxemburgi Zsigmond, a közép-európai uralkodó és a török veszély. 		

	<ul style="list-style-type: none"> – Hunyadi János, a politikus és hadvezér. – Hunyadi János törökellenes harcai. 	<p><i>Személyek:</i> <u>I. (Anjou) Károly, I. (Nagy) Lajos, Luxemburgi Zsigmond, Hunyadi János, I. (Hunyadi) Mátyás.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Annak értékelése, hogy az Oszmán Birodalom terjeszkedő politikája milyen hatást gyakorolt a magyar történelemre.
<i>Hunyadi Mátyás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Mátyás útja a trónig. – A központosított királyi hatalom. – Jövedelmek és kiadások. – Birodalomépítő tervek. – Aktív védelem a török ellen. 	<p><i>Kronológia:</i> <u>1301 az Árpád-ház kihalása, 1308. I. Károly uralkodásának kezdete, 1335 a visegrádi királytalálkozó, 1351 I.(Nagy) Lajos törvényei, 1396 a nikápolyi csata, 1443–1444-es hosszú hadjárat, 1444 a várnai csata, 1453 Konstantinápoly eleste, 1456 a nándorfehérvári diadal, 1458–90 Mátyás uralkodása.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Mátyás hatalomgyakorlásának jellemzése. – A reneszánsz kultúra bemutatása Mátyás udvarában. – A 14–15. századi magyar történelmet megjelenítő kulturális alkotások azonosítása.
<i>A magyar középkor kulturális hagyatéka</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Honfoglalás kori leletek. – A Szent Korona. – Várak, királyi udvar, kolostorok, templomok. – Magyar geszták, krónikák és szentek legendái. 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Visegrád, Lengyelország, Csehország, osztrák tartományok, Nikápoly, Várna, Nándorfehérvár, Kolozsvár, Kenyérmező, Oszmán Birodalom.</u></p>	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Nándorfehérvár ostromának rekonstruálása különböző írásos és vizuális források alapján.
- A korszak kiemelkedő személyiségeinek jellemzése, feltevések megfogalmazása a cselekedeteik mozgatórugóiról. (Pl. Hunyadi Mátyás külpolitikája.)
- Hunyadi János és Mátyás híres ütközeteinek felidézése, bemutatása térképábrák és írott források segítségével.
- Kiselőadás készítése 14–15. századi magyar történelem kulturális hagyatékának kiemelkedő emlékeiről.
- A magyar középkor egy kiemelkedő helyszínének (pl. Pannonhalma, Diósgyőr, Székesfehérvár, Visegrád, stb.) meglátogatása és jellemzőinek bemutatása.
- Gyűjtőmunka készítése Mátyás és a budai zsidók kapcsolatáról.
- Látogatás a Budai Várban (polgárváros) és a Budapest Történelmi Múzeum állandó középkori kiállításán.

TÉMAKÖR: A kora újkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A földrajzi felfedezések</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A portugál és spanyol felfedezések. – A korai gyarmatosítás és következményei. – A világkereskedelem kialakulása. – Az abszolutizmus. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>gyarmat</u>, világkereskedelem, abszolutizmus, infláció, <u>manufaktúra</u>, <u>tőke</u>, <u>tőkés</u>, <u>bérmunkás</u>, <u>kapitalizmus</u>, <u>bank</u>, <u>tőzsde</u>, <u>részvény</u>, örökös jobbagyság, <u>reformáció</u>, protestáns, <u>evangélikus</u>, <u>református</u>, anglikán, unitárius, <u>vallási türelem</u>, <u>ellenreformáció</u>, <u>katolikus megújulás</u>, <u>jezsuiták</u>, <u>barokk</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A felfedező céljainak és útjainak bemutatása tematikus térképeken. – Információk gyűjtése a kialakuló világkereskedelem új útvonalairól, fontosabb termékeiről és szereplőiről.
<i>A korai kapitalizmus</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az árforradalom. – A manufaktúrák. – Bankok és tőzsdék. – Az európai munkamegosztás és következményei 	<p><i>Személyek:</i> <u>Kolumbusz Kristóf</u>, Vasco da Gama, Ferdinánd Magellán, <u>Luther Márton</u>, <u>Kálvin János</u>, <u>Károli Gáspár</u>, <u>Pázmány Péter</u>, Apáczai Csere János, Habsburg-dinasztia, V. Károly, Loyolai (Szent) Ignác, XIV. Lajos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az új munkaszervezési formák bemutatása és összehasonlítása a céhes iparral. – Az európai régiók közötti gazdasági és társadalmi különbségek felismerése.
<i>Reformáció Európában és Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A reformáció előzményei (humanizmus és az egyházi reform igénye). – Luther és Kálvin fellépése. – A protestáns egyházak megszerveződése és a protestantizmus elterjedése. – A reformáció eredményei Magyarországon 	<p><i>Kronológia:</i> 1492-től az újkor, <u>1492 Amerika felfedezése</u>, <u>1517 a reformáció kezdete</u>, 1545 a tridenti zsinat megnyitása, 1568 a tordai határozat,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A reformáció okainak és következményeinek bemutatása. – A katolikus és a protestáns tanítások és egyházszerzet összehasonlítása. – A reformáció egyes irányzatai terjedésének nyomon követése térképen. – Vallás és politika összefonódásának felismerése.
<i>„Hitviták tüzeiben”</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Vallási konfliktusok Európában. – Etnikai sokszínűség és vallásbéke Erdélyben. – A magyar protestáns és katolikus iskolák. – A katolikus megújulás és a 		<ul style="list-style-type: none"> – Az erdélyi vallási türelem szerepének és jelentőségének felismerése. – A katolikus egyház megújulási törekvései és a barokk művészet jellemzői közötti párhuzam felismerése.

	barokk Európában és Magyarországon.	1648 a vesztfáliai békék. <i>Topográfia:</i> <u>Spanyolország</u> , <u>India</u> , <u>London</u> , Párizs/Versailles, <u>Sárospatak</u> .	
--	-------------------------------------	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A felfedező utak irányainak követése és a korai gyarmatok elhelyezése térképen.
- Információk gyűjtése a korai gyarmatosítás módszereiről és következményeiről.
- Beszámoló készítése az európai és magyar reformáció kapcsolatáról (pl. peregrináció, kulturális hatások, irányzatok).
- Interjú készítése különböző felekezetek papjaival, lelkészeivel az egyházak szerepvállalásáról és hivatásukról.
- Kiselőadás készítése a reformáció korának valamely jelentős személyiségéről (pl. Szenci Molnár Albert, Pázmány Péter).

TÉMAKÖR: A török hódoltság kora Magyarország

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
Az ország három részre szakadása	<ul style="list-style-type: none"> A mohácsi csata és közvetlen előzményei, a kettős királyválasztás. Az ország három részre szakadása. A hódoltság. 	<p><i>Fogalmak:</i> rendi országgyűlés, hajdúszabadság.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>I. Szulejmán</u>, <u>II. Lajos</u>, (Szapolyai) János, <u>I. Ferdinánd</u>, <u>Dobó István</u>, <u>Zrínyi Miklós</u> (a szigetvári hős), <u>Báthory István</u>, <u>Bocskai István</u>, <u>Bethlen Gábor</u>, <u>Zrínyi Miklós (a költő és hadvezér)</u>, <u>I. Lipót</u>, <u>Savoyai Jenő</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> A török hadjáratoknak és az ország három részre szakadásának bemutatása térképeken. A végvári élet felidézése különböző források (képek, irodalmi alkotások és filmek) alapján. A három részre szakadt ország gazdasági lehetőségeinek és szerepének értelmezése adatok, grafikonok, diagramok alapján.
A Magyar Királyság a Habsburg Birodalomban	<ul style="list-style-type: none"> A várháborúk és az új végvárrendszer. A rendi berendezkedés. Rendi és abszolutista törekvések. Konfliktusok a rendek és az uralkodó között. 	<p><i>Kronológia:</i> <u>1526 a mohácsi csata</u>, <u>1541 Buda eleste</u>, <u>1552 Eger védelme</u>, <u>1566 Szigetvár eleste</u>, <u>1664 a vasvári béke</u>, <u>1686 Buda visszafoglalása</u>, <u>1699 karlócai béke</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> A török hódoltság hosszú távú hatásainak azonosítása. A 16-17. századi magyar történelmet megjelenítő fontos kulturális alkotások azonosítása.
Az Erdélyi Fejedelemség aranykora	<ul style="list-style-type: none"> Az Erdélyi Fejedelemség viszonylagos önállósága A fejedelem és a rendi nemzetek. Bethlen Gábor fejedelemsége. 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Mohács</u>, <u>Kőszeg</u>, <u>Eger</u>, <u>Szigetvár</u>, <u>Habsburg Birodalom</u>, <u>Erdélyi Fejedelemség</u>, <u>Hódoltság</u>, <u>Magyar Királyság</u> (királyi Magyarország), <u>Pozsony</u>, <u>Gyulafehérvár</u>, <u>Bécs</u>.</p>	
A török kiűzése és a török kor mérlege	<ul style="list-style-type: none"> Magyarország az európai munkamegosztásban. Háborús békeévek: másfél évszázad hódoltság és az ország pusztulása. A török kiűzése. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A mohácsi csata eseményeinek megvitatása különböző interpretációk alapján.

- Politikai portré készítése a korszak kiemelkedő személyiségeiről (pl. Bethlen Gábor, Zrínyi Miklós).
- Államszervezeti ábrák készítése a Magyar Királyságról és az Erdélyi Fejedelemségről.
- Az országrészek és a fontosabb várak, csaták elhelyezése vaktérképen.
- A török kiűzése állomásainak nyomon követése térképen.
- A Habsburg-magyar konfliktusok okainak és eredményeinek vázlatos összegzése.
- Korabeli beszámolók gyűjtése a török kiűzéséről (pl. Bél Mátyás, Schulhof Izsák).

TÉMAKÖR: A felvilágosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A felvilágosodás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Tapasztalat és értelem – a felvilágosodás új világgépe. – A felvilágosodás államelméletei. – A szabad verseny elmélete. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>felvilágosodás</u>, jogegyenlőség, <u>hatalmi ágak megosztása</u>, népfelség, társadalmi szerződés, <u>szabad verseny</u>, <u>alkotmány</u>, alkotmányos monarchia, <u>elnök</u>, <u>miniszterelnök</u>, felelős kormány, <u>cenzus</u>, <u>általános választójog</u>, <u>forradalom</u>, <u>diktatúra</u>, jakobinus, Szent Szövetség.</p> <p><i>Személyek:</i> Nikolausz Kopernikusz, Isaac Newton, Charles Louis Montesquieu, Jean-Jacques Rousseau, Adam Smith, <u>George Washington</u>, Maximilien Robespierre, <u>Bonaparte Napóleon</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1689 a Jognyilatkozat, <u>1776 a Függetlenségi nyilatkozat</u>, <u>1789 a francia forradalom</u>, 1804–1814/1815 Napóleon császársága, <u>1815 a waterlooi csata</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A középkor és a felvilágosodás világgépének összehasonlítása. – A felvilágosodás államelméleteinek összehasonlítása különböző szempontok alapján. – A brit és az amerikai államszervezetet bemutató ábrák értelmezése. – Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatában megjelenő felvilágosult elvek azonosítása. – A forradalmi gondolat és a legitimitás eszméjének értelmezése, azonosítása.
<i>Államszervezetek a felvilágosodás jegyében</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A brit alkotmányos monarchia működése. – Az amerikai elnöki köztársaság működése. – A történelmi és a kartális alkotmány. 		
<i>A francia forradalom és hatása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A forradalom kitörése és az Emberi és polgári jogok nyilatkozata. – A jakobinus diktatúra. – Napóleon birodalma: a polgári berendezkedés exportja. 		

		<i>Topográfia:</i> <u>Nagy-Britannia,</u> <u>Amerikai Egyesült Államok,</u> <u>Párizs, Oroszország, Waterloo.</u>	
--	--	---	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek és irodalmi idézetek gyűjtése a felvilágosodás világgképének bemutatásához.
- Vita a brit és az amerikai államszervezet sajátosságairól.
- Vita rendezése a francia forradalom pozitív és negatív hatásairól.
- Gondolattérkép készítése a francia forradalom okairól.

TÉMAKÖR: Magyarország a 18. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 16 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Rákóczi-szabadságharc</i>	<ul style="list-style-type: none"> Magyarország a Habsburg Birodalomban. A szabadságharc okai és céljai. A szabadságharc politikai és katonai fordulópontjai. A szatmári béke kompromisszuma. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>kuruc</u>, <u>labanc</u>, <u>szabadságharc</u>, trónfosztás, amnesztia, felvilágosult abszolutizmus, betelepítés, <u>belső vándorlás</u>, bevándorlás, <u>kettős vámhatár</u>, <u>úrbéri rendelet</u>, <u>Ratio Educationis</u>, <u>türelmi rendelet</u>, <u>nyelvrendelet</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> A Rákóczi-szabadságharc céljainak és eredményeinek összevetése. A szabadságharc katonai történetének felidézése térképek, képek és szöveges források segítségével. Magyarország újranépesülésének és a folyamat eredményének értelmezése tematikus térképek segítségével. A felvilágosult abszolutizmus eszmei és politikai hátterének, valamint eredményeinek azonosítása.
<i>Magyarország újranépesülése és újranépesítése</i>	<ul style="list-style-type: none"> A belső vándorlás, a szervezett betelepítés és az öntevékeny betelepülés. A többnyelvű és többvallású ország. Gazdaság és életmód. 	<p><i>Személyek:</i> <u>II. Rákóczi Ferenc</u>, <u>Mária Terézia</u>, <u>II. József</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mária Terézia és II. József politikájának összehasonlítása. II. József személyiségének bemutatása, uralkodásának mérlege, értékelése.
<i>A felvilágosult abszolutizmus reformjai</i>	<ul style="list-style-type: none"> A Pragmatica Sanctio. A felvilágosult abszolutizmus céljai. Mária Terézia: együttműködés és reform. II. József reformpolitikája és kudarca. 	<p><i>Kronológia:</i> <u>1703–1711 a Rákóczi-szabadságharc</u>, 1711 a szatmári béke, 1740–1780 Mária Terézia uralkodása, 1780–1790 II. József uralkodása.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Temesvár</u>, Határőrvidék, Poroszország.</p>	<ul style="list-style-type: none"> A 18. századi Magyarország legfőbb kulturális eredményeinek azonosítása.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Összefoglaló készítése a szabadságharc okainak és eredményeinek összehasonlítására.
- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia kapcsolatáról.
- Képek, térképek, irodalmi szövegek, kuruc nóták gyűjtése a Rákóczi-szabadságharcral kapcsolatban.
- A Rákóczi-szabadságharc nemzetközi kapcsolatainak ábrázolása gondolattérképen.
- A népességmozgások és az egyes népcsoportok nyomon követése térképen.
- Magyarázó ábra készítése a kettős vámhatár működéséről.
- Beszélgetés az állami iskolarendszer létrejöttéről és működéséről a Ratio Educationis részlete alapján.

TÉMAKÖR: Az új eszmék és az iparosodás kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Liberalizmus, nacionalizmus és konzervativizmus</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Liberalizmus: jogegyenlőség és alkotmányosság. – Nacionalizmus: nemzetépítés és nemzetállam. – Konzervativizmus: szerves reform és a forradalom elutasítása.	<i>Fogalmak:</i> <u>liberalizmus</u> , <u>nacionalizmus</u> , nemzetállam, konzervativizmus, reform, <u>ipari</u> <u>forradalom</u> , <u>munkanélküliség</u> , <u>tömegtermelés</u> .	<ul style="list-style-type: none"> – A 19. század politikai eszméinek azonosítása szöveges források alapján. – Az iparosodás hullámainak azonosítása és összevetése. – Egy ipari nagyváros életkörülményeinek jellemzése. – Az ipari forradalmak ökológiai következményeinek azonosítása. – A 19. századi demográfiai változások okainak feltárása.
<i>Az ipari forradalom hullámai</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az első hullám: textilipar, bányászat, kohászat. – A közlekedés forradalma. – A második hullám: elektronika és vegyipar. – A gyár és a futószalag. – Az ipari forradalmak társadalmi és környezeti hatásai.	<i>Személyek:</i> <u>James Watt</u> , <u>Thomas Edison</u> , Henry Ford. <i>Kronológia:</i> 1769 gőzgép <i>Topográfia:</i> Manchester, New York.	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Az egyes politikai eszmék álláspontjai közötti különbségek megbeszélése.
- Összehasonlító táblázat készítése a korszak politikai eszméiről.
- Grafikonok, adatsorok elemzése az ipari forradalmak társadalmi és demográfiai hatásairól.
- Kiselőadások tartása fontosabb találmányokról.
- Az ipari forradalom társadalmi hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: A reformkor

JAVASOLT ÓRASZÁM: 18 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A politikai élet színterei</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A Habsburg Birodalom és Magyarország. – A rendi országgyűlés és a megerendszer. – A reformkori Pest-Buda. – A nyilvánosság megteremtése, politika és kultúra. 	<p><i>Fogalmak:</i> alsó- és felsőtábla, érdekegyesítés, <u>közteherviselés</u>, <u>jobbágyfelszabadítás</u>, örökváltság.</p> <p><i>Személyek:</i> József nádor, Klemens Metternich, Wesselényi Miklós, <u>Széchenyi István</u>, Kölcsey Ferenc, <u>Deák Ferenc</u>, <u>Kossuth Lajos</u>, Ganz Ábrahám.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>1830–1848 a reformkor</u>, 1830 a Hitel megjelenése, 1844 törvény a magyar államnyelvről.</p> <p><i>Topográfia:</i> Pest-Buda.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A jobbágykérdés és megoldási javaslatának értelmezése szövegek és adatok alapján. – A nyelvkérdés és a nemzetté válás bemutatása különböző források segítségével. (Pl. magyar államnyelv, a zsidóság nyelv váltása, Lőw Lipót) – A polgári alkotmányosság programjának bemutatása politikai írások, országgyűlési felszólalások és ábrák alapján. – Széchenyi és Kossuth társadalmi háttérének, egyéniségének, álláspontjának és eredményeinek összevetése. – A nemzeti kultúra és a kor politikai törekvései közötti kapcsolatok azonosítása példák alapján. – A reformkor legfőbb kulturális eredményeinek, alkotásainak azonosítása különböző típusú források alapján.
<i>A reformkor fő kérdései</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyar nyelv ügye és a nemzetté válás. – A jobbágykérdés: örökváltság, kárpótlás. – A polgári alkotmányosság kérdése. – Széchenyi és Kossuth programja és vitája. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Ábrák készítése a rendi államszervezet működéséről.
- Kiselőadások, prezentációk készítése a reformkor jelentősebb alkotásairól.
- Táblázatos összefoglaló készítése a reformellenzék, a konzervatívok és az udvar álláspontjáról a főbb vitakérdésekben.
- A reformkor legfontosabb kérdéseinek, jellemzőinek azonosítása szépirodalmi művekben és más szöveges forrásokban.

TÉMAKÖR: A forradalom és a szabadságharc

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A forradalom céljai és eredményei</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az európai forradalmi hullám és március 15. – Az első magyar polgári alkotmány: az áprilisi törvények. – A Batthyány-kormány tevékenysége. 	<p><i>Fogalmak:</i> márciusi ifjak, <u>sajtószabadság</u>, <u>cenzúra</u>, áprilisi törvények, népképviselői <u>országgyűlés</u>, politikai nemzet, <u>nemzetiség</u>, <u>honvédség</u>, Függetlenségi nyilatkozat.</p> <p><i>Személyek:</i> Petőfi Sándor, <u>Batthyány Lajos</u>, <u>Görgei Artúr</u>, <u>Bem József</u>, <u>Klapka György</u>, <u>Ferenc József</u>, Julius Haynau.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>1848. március 15. a pesti forradalom</u>, 1848. április 11. az áprilisi törvények, 1848. szeptember 29. a pákozdi csata, 1849. április–május a tavaszi hadjárat, 1849. április 14. a Függetlenségi nyilatkozat, 1849. május 21. Buda visszavétele, 1849. augusztus 13. a világosi fegyverletétel, <u>1849.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A reformkori elképzeléseknek, a forradalom követeléseinek és az áprilisi törvényeknek az összehasonlítása. – A forradalom eseményeinek felidézése források segítségével. – A szabadságharc néhány döntő csatájának bemutatása térképek, beszámolók alapján. – A szabadságharc néhány kiemelkedő szereplőjének, illetve vértanújának bemutatása. – A nemzetiségek és a kisebbségek részvételének (pl. németek, szlávok, és zsidók) bemutatása a szabadságharcban és az azt követő megtorlás során. – A forradalom és a szabadságharc eredményeinek értékelése. – A magyar forradalom és szabadságharc
<i>A szabadságharc főbb eseményei és kiemelkedő szereplői</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Harc a dinasztiaival és a vele szövetkező nemzetiségekkel. – A tavaszi hadjárat. – A Függetlenségi nyilatkozat, kísérlet az önálló állam megteremtésére. – A szabadságharc leverése és a megtorlás. 		

		<u>október 6. az aradi vértanúk és Batthyány kivégzése.</u> <i>Topográfia:</i> <u>Pákozd, Debrecen, Isaszeg, Világos, Komárom, Arad.</u>	elhelyezése az európai környezetben.
--	--	---	--------------------------------------

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A szabadságharc főbb eseményeinek elhelyezése vaktérképen.
- Vita a szabadságharc vereségének okairól.
- Kisesszé készítése a forradalom és szabadságharc valamely vitatott kérdéséről.
- A forradalom és szabadságharc eseményeit megőrkítő művészeti alkotások (képek, irodalmi szövegek, filmek) gyűjtése és értelmezése.
- Mikrotörténeti kutatás: konfliktusos élethelyzetek és életutak bemutatása a szabadságharc nemzetiségi vagy zsidó származású résztvevői köréből.

TÉMAKÖR: A nemzetállamok születése és a szocialista eszmék megjelenése

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A szocializmus és a munkásmozgalom</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szocializmus: társadalmi egyenlőség és tulajdonviszonyok. – A Kommunista kiáltvány. – Szakszervezetek és munkáspártok. – Szociáldemokrácia és kommunizmus. – Keresztényszocializmus. 	<p><i>Fogalmak:</i> szegregáció, polgárháború, polgári állam, szakszervezet, társadalombiztosítás, monopólium, <u>szocializmus</u>, szociáldemokrácia, <u>kommunizmus</u>, keresztényszocializmus,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzetállam fogalmának értelmezése politikai, gazdasági és kulturális szempontokból. – A polgári állam feladatköreiből és eredményeinek azonosítása. – A kommunista, a szociáldemokrata és a keresztényszociális eszmék azonosítása és összehasonlítása.
<i>A polgári nemzetállam megteremtése (Németország, Amerikai Egyesült Államok, Japán)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti egység megteremtése (politika, gazdaság, kultúra). – Alkotmányosság és választójog. – Jogegyenlőség és emancipációs törekvések. – A polgári állam kiépítése. 	<p><i>Személyek:</i> Abraham Lincoln, <u>Otto von Bismarck</u>, Karl Marx.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1861–1865 az amerikai polgárháború, 1868 a Meidzsi-restauráció, <u>1871 Németország egyesítése.</u></p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Olaszország</u>, <u>Amerikai Egyesült Államok</u>, <u>Németország</u>, <u>Japán.</u></p>	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Egyetemes és magyar történeti példák gyűjtése a polgári állam feladatköreiből és társadalmi hatásairól.

- Táblázat készítése a szociáldemokrácia és a kommunizmus céljainak, módszereinek, lehetőségeinek összevetéséről.
- Vita a szocialista eszméről, és hatásukról a korabeli közéletre.
- Az egységes Olaszország és a Német Császárság kialakulásának, valamint az Egyesült Államok terjeszkedése főbb mozzanatainak követése a térképen.

TÉMAKÖR: A dualizmus kora

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kiegyezés és a dualizmus rendszere</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az önkényuralmi rendszer – A budai főreáliskola alapítása és első korszaka – A közös ügyek rendszere. – A magyar államszervezet. – A pártrendszer, a választójog és a véderőviták. 	<p><i>Fogalmak:</i> emigráció, passzív ellenállás, <u>kiegyezés</u>, <u>közös ügyek</u>, közjogi kérdés, húsvéti cikk, <u>dualizmus</u>, nyílt és titkos szavazás, Szabadelvű Párt, Függetlenségi Párt, Magyarországi Szociáldemokrata Párt, népességrobbanás, <u>urbanizáció</u>, kivándorlás, dzsentrizáció, népoktatás, <u>Millennium</u>, <u>asszimiláció</u>, autonómia, MÁV.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Andrássy Gyula</u>, Eötvös József, Baross Gábor, Tisza Kálmán, Wekerle Sándor, Tisza István, Semmelweis Ignác, Weiss Manfréd.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1848/1867–1916 Ferenc József uralkodása, <u>1867 a kiegyezés</u>, 1868 a horvát-magyar kiegyezés, a nemzetiségi törvény, a népiskolai</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A kiegyezés értékelése egykorú szempontok szerint, illetve másfél évszázados történelmi távlat nézőpontjából. – A dualizmus államszervezetét bemutató ábra értelmezése. – A dualizmus kora kiemelkedő szereplői életútjának áttekintése, értékelése. – A dualizmus kori nemzetiségi kérdés elemzése szöveges források, adatsorok és etnikai térképek segítségével. – A dualizmus kori társadalmi és gazdasági változások elemzése, értékelése adatsorok, szöveges és képi források segítségével. – A dualizmus legkiemelkedőbb gazdasági és kulturális teljesítményeinek azonosítása különböző forrásokban. – A zsidók és németek szerepe a polgárosodásban.
<i>A nemzeti és nemzetiségi kérdés, a cigányság helyzete</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A politikai nemzet koncepciója. – A horvát-magyar kiegyezés és a nemzetiségi törvény. – Asszimiláció és anyanyelvhasználat. – Autonómiatörekvések és irredenta mozgalmak. – Zsidó emancipáció, a zsidóság részvétele a modernizációban, polgárosodás és a középosztály kérdése. – Cigányok/romák a dualizmus kori Magyarországon, hagyományos mesterségek. 		
<i>Az ipari forradalom Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A gazdasági kiegyezés. – A vasútépítés, folyószabályozás. – Állami gazdaságpolitika. – Mezőgazdaság és élelmiszeripar. – Modernizálódó ipar. 		

<p><i>Társadalom és életmód a dualizmus korában</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Demográfiai robbanás és urbanizáció. – Kivándorlás Európából és Magyarországról. – A földkérdés és a vidék. – A nagyvárosi életforma: Budapest a világváros. – Oktatás és kultúra. – Életmód és szórakozás. 	<p>törvény, 1873 Budapest egyesítése, 1896 a <u>Millennium</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Budapest</u>, <u>Oszták-Magyar Monarchia</u>, Fiume.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A dualizmus kori vidék és város lakóinak és életmódjának bemutatása. – A 20. század eleji és korunk életmódja közötti különbségek azonosítása.
---	--	---	---

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Vita Magyarország és a Habsburg-dinasztia dualizmus kori kapcsolatáról.
- Folyamatábra, készítése a dualizmus kori pártviszonyokról.
- A dualizmus kori nemzetiségi törekvések és ideológiai hátterük táblázatos összefoglalása.
- A Nemzeti Sírkert felkeresése (a 19. század szereplőjéhez kapcsolódó sírok, mauzóleumok közös megtekintése).
- A korszakkal kapcsolatos emlékművek, emlékhelyek fölkeresése a lakóhelyen és környékén.
- Kiselőadás / tabló készítése a dualizmus korának kiemelkedő beruházásairól.
- Programajánló összeállítása egy a millennium korában Budapestre látogató turista számára.
- Tisza István lexikon szócikk készítése kormánypárti, illetve függetlenségi és szociáldemokrata szemszögből.
- Ellenzéki és kormánypárti választási plakát készítése az 1905-ös választásokra.
- Képek gyűjtése a dualizmus kori társadalmi csoportok és nemzetiségek életéről.
- Kutatás lehetőség biztosítása intézményünk Iskolaörténeti Gyűjteményében, források, tárgyi emlékek megismerése és értelmezése

TÉMAKÖR: Modern birodalmak, ősi kultúrák

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az imperializmus</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A gyarmatosítás okai és céljai. – Az imperializmus – a terjeszkedő tőke. – Nagyhatalmi érdekek és konfliktusok. 	<p><i>Fogalmak:</i> gyarmatosítás, berlini kongresszus, nagy fal, <u>hinduizmus</u>, buddhizmus, kasztrendszer.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A gyarmatosítás gazdasági következményeinek bemutatása ábrák, térképek, adatok elemzésével. – A gyarmati terjeszkedést, bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése.
<i>India</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az indiai civilizáció vallási és kulturális alapjai. – A vallásilag és politikailag széttagolt India. 	<p><i>Személyek:</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nagyhatalmi együttműködés és

	– A brit gyarmati uralom.		konfliktusok értelmezése források segítségével.
<i>Kína</i>	– A kínai civilizáció vallási és kulturális alapjai. – A kínai expanzió és bezárkózás. – Kína félgymati sorban.	<i>Kronológia:</i> 1878 berlini kongresszus <i>Topogr</i> <i>áfia:</i> Brit Birodalom, Kína	– Az európai felsőbbrendűségtudat okainak és következményeinek feltárása képi és szöveges források alapján. – A hinduizmus és a buddhizmus tanításainak értelmezése szöveges források alapján. – Az indiai és a kínai civilizáció társadalomformáló hatásainak felismerése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A 19. században elterjedt „gyarmati” termékek gyűjtése, származási területük, szállítási útvonaluk megállapítása.
- Szerepjáték: nagyhatalmi gyarmati konferencia szervezése, az egyes államok diplomatáinak szerepében, a gyarmati érdekek megfogalmazása és képviselése, a konfliktusrendezés módjainak körüljárása.
- Ábrarozat készítése a nagyhatalmi konfliktusokról és a szövetségi rendszerek formálódásáról.
- Különböző források gyűjtése az indiai és kínai civilizáció történetéből, ezek alapján ismertető, prezentációk készítése.
- Dél- és kelet-ázsiai témájú közgyűjtemény meglátogatása (pl. Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum, Néprajzi Múzeum Ázsia- gyűjtemény).
- Párhuzamos kronológia készítése Európa, India és Kína történetéből: a virágkorok és válságok, valamint a kapcsolatok jelölése.
- A földrajzból tanult természetföldrajzi jellemzők (pl. domborzat, éghajlat, fekvés) azonosítása, és gazdasági, társadalmi, politikai hatásai azonosítása.

TÉMAKÖR: A nagy háború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 22 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<p><i>Az első világháború</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az Osztrák-Magyar Monarchia helyzete – balkáni konfliktusok. – A világháború kitörése. – A hadviselő felek és a frontok. – Oroszország és a központi hatalmak összeomlása. 	<p><i>Fogalmak:</i> villámháború, <u>front</u>, <u>állóháború</u>, <u>hátország</u>, <u>antant</u>, <u>központi hatalmak</u>, hadigazdaság, hadifogság.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az első világháború előtti feszültségeket bemutató ábrák, térképek és adatsorok elemzése, értelmezése. – Az első világháború frontjainak azonosítása, bemutatása térképeken. – Az első világháború jellegzetességeinek azonosítása ábrákon, adatsorokon, képi és szöveges forrásokban.
<p><i>Az első világháború jellemzői és hatása</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az állóháború és az anyagcsata. – A hadigazdaság és a háborús propaganda. – A hagyományos világrénd felbomlása. – A nők helyzetének megváltozása. 	<p><i>Személyek:</i> II. Vilmos, II. Miklós, IV. Károly.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1914. június 28. a szarajevói merénylet, <u>1914–1918 az első világháború.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A front és a hátország körülményei, valamint a háború okozta szenvedések felidézése korabeli beszámolóik, emlékiratok, naplók alapján. – A háború kimenetelének értékelése a két hatalmi tömb erőviszonyainak és lehetőségeinek tükrében.
<p><i>Magyarország a világháborúban</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Magyar frontok, nagy csaták. – Az antant ígéretei a Monarchia nemzetiségeinek. – Magyar hősök a világháborúban. – A hátország. – A magyar hadifoglyok sorsa. 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Szarajevó</u>, <u>Doberdó</u>, <u>Románia</u>, <u>Szerbia</u>,</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nagy háború világpolitikára gyakorolt hosszú távú következményeinek felismerése.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A háború előzményeinek összesítése, a döntési alternatívák bemutatása saját szerkesztésű ábrán.
- Példák gyűjtése a magyar katonák első világháborús hősi helytállásáról.
- Első világháborút bemutató múzeumok meglátogatása (pl. Hadtörténeti Múzeum, “Új világ született” c. kiállítás).
- A lakóhelyen található első világháborús hősi emlékmű, katonasírok felkeresése, egy-egy hős életének feltárása.
- Képek gyűjtése és elemzése a háború új jellegzetességeiről (fegyverek, intézmények, jelenségek).
- Különböző internetes háborús témájú szövegek, propagandaképek, plakátok, karikatúrák gyűjtése és elemzése.
- Családi történetek, fényképek gyűjtése feldolgozása, bemutatása az első világháborúból.

11-12. évfolyam

A tanuló történelmi ismereteinek gyarapodása, információszerzési és forrásfeldolgozási kompetenciájának, valamint gondolkodási és érvelő készségeinek fejlődése lehetővé teszi, hogy a középiskola utolsó évfolyamaira birtokába kerüljön azoknak az általános kompetenciáknak, amelyek hozzájárulnak a társadalmi életben való hatékony tájékozódásához és részvételéhez.

Az utolsó két év témakörei az első világháború végétől napjainkig terjedő időszakot ölelik fel. Feldolgozásuk során kiemelt szempont, hogy ez az időszak már közvetlen hatást gyakorol a jelen társadalmi, gazdasági és politikai viszonyaira, ezért különösképpen alkalmas a problémaközpontú megközelítésre. Az egyes témakörök, témák a korábbiaknál összetettebb feldolgozásra, komplexebb fejlesztésre adnak lehetőséget. A hat évfolyamos kerettanterv által biztosított bővebb időkeretben lehetőség nyílik a képzési szakasz végén a tanultak meghatározott szempontokból történő szintetizálására. Ezt szolgálják a 12. évfolyam végén szereplő hosszmetzeti témakörök.

A középiskolai történelemtanulás inspirációt nyújt arra, hogy a tanuló felnőttként, a középiskola befejezése után is érdeklődjék a történelem, illetve közéleti kérdések iránt, valamint hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló az iskolából kikerülve hazáját szerető, demokratikus gondolkodású, kisebb-nagyobb közösségeiért felelősséget vállaló polgárrá; a társadalom tevékeny és autonóm tagjává váljék.

A 11-12. évfolyamon alapóraszámomban a közép- emelt szintű képzés keretében pedig az emelt szintű érettségire készítünk fel. A két szint tematikája megegyezik, az óraszámok, illetve a tartalom mélysége, a kompetenciák szintje tér el egymástól.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEKHEZ KAPCSOLÓDÓ TANULÁSI EREDMÉNYEK (ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK)

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

A nevelési-oktatási szakasz végére a tanuló:

- képes felidézni azokat az okokat és körülményeket, amelyek a történelmi Magyarország felbomlásához vezettek;
- tisztában van a trianoni békediktátum tartalmával és következményeivel, be tudja mutatni az ország talpra állását, a Horthy-korszak politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális viszonyait, felismeri a magyar külpolitika mozgásterének korlátozottságát;
- össze tudja hasonlítani a nemzetiszocialista és a kommunista ideológiát és diktatúrát, példák segítségével bemutatja a rendszerek embertelenségét és a velük szembeni ellenállás formáit;
- képes felidézni a második világháború okait, a háború jellemzőit és fontosabb fordulópontjait, ismeri a holokausztot és a hozzávezető vezető okokat;
- bemutatja Magyarország revíziós lépéseit, a háborús részvételét, az ország német megszállását, a magyar zsidóság tragédiáját, a szovjet megszállást, a polgári lakosság szenvedését, a hadifoglyok embertelen sorsát;
- össze tudja hasonlítani a nyugati demokratikus világ és a kommunista szovjet blokk politikai és társadalmi berendezkedését, képes jellemezni a hidegháború időszakát, bemutatni a gyarmati rendszer felbomlását és az európai kommunista rendszerek összeomlását;
- bemutatja a kommunista diktatúra magyarországi kiépítését, működését és változatait, az 1956-os forradalom és szabadságharc okait, eseményeit, és hőseit, összefüggéseiben szemléli a rendszerváltoztatás folyamatát, felismerve annak történelmi jelentőségét;

- bemutatja a gyarmati rendszer felbomlásának következményeit, India, Kína és a közel-keleti régió helyzetét és jelentőségét;
- ismeri és reálishan látja a többpólusú világ jellemzőit napjainkban, elhelyezi Magyarországot a globális világ folyamataiban;
- bemutatja a határon túli magyarság helyzetét, a megmaradásért való küzdelmét Trianontól napjainkig;
- ismeri a magyar cigányság történetének főbb állomásait, bemutatja jelenkori helyzetét;
- ismeri a magyarság, illetve a Kárpát-medence népei együttélésének jellemzőit, példákat hoz a magyar nemzet és a közép-európai régió népeinek kapcsolatára, különös tekintettel a visegrádi együttműködésére;
- ismeri hazája államszervezetét, választási rendszerét;

A 11–12. évfolyamon a történelem tantárgy alapóraszám: 214 óra.

Az emelt szintű képzés óraszám: 338 óra

Négy mélységelvű téma javasolt óraszám: 15–20 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör	11. évfolyam: heti 3., 12. évfolyam: heti 4 tanítási óra Javasolt óraszám	Emelt szintű képzés 11. évf: heti 5 12. évf: heti 6
Az átalakulás évei	14	22
A két világháború között	10	16
A Horthy-korszak	14	22
A második világháború	20	26
A két világrendszer szembenállása	11	20
Háborútól forradalomig	14	18
Az 1956-os forradalom és szabadságharc	10	16
A kádári diktatúra	13	20
A kétpólusú világ felbomlása	9	10
A rendszerváltoztatás folyamata	9	10
A világ a 21. században	12	14
Magyarország a 21. században	10	12
A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században	10	12
Népesedés és társadalom	6	10
Mérlegben a magyar történelem	6	10

Ismétlés, felkészülés az érettségire	30	60
Évente két mélységelvű téma	16	20
Összes óraszám:	214	338

Megjegyzés: A színes kettős vonalak az évfolyamok közötti határokat jelzik.

Mélységelvű témák a 11-12. évfolyamon

A javasolt mélységelvű témákból a szaktanár választhatja ki azt a négyet, amelyek a tanulócsoporthatárát, érdeklődésének és a fejlesztési stratégiájának leginkább megfelelnek.

1. Az Osztrák-Magyar Monarchia felbomlása, a történelmi Magyarország szétesése;
2. Trianon-legendák;
3. Demokráciák és diktatúrák a 20. században;
4. A totalitarizmus gyökerei;
5. Totális diktatúrák összehasonlító elemzése;
6. A magyar zsidóság történetének, helyzetének alakulása 1868 és 1945 között;
7. Magyarország a II. világháborúban;
8. A holokauszt Európában és Magyarországon;
9. Magyarország 1944-ben;
10. Budapest ostroma 1944-1945-ben;
11. Magyarország szovjetizálása és a totális diktatúra magyarországi gyakorlata 1945 és 1953 között;
12. 1956 története naplók, visszaemlékezések és emlékiratok tükrében;
13. A határon túli magyar közösségek helyzetének alakulása a 20. században;
14. A magyarországi cigányság története a 20. század második felében;
15. A cigány népesség demográfiai, szociológiai jellemzői és helyzete a mai magyar társadalomban;
16. Életmód és hétköznapiak a Kádár-korszakban;
17. 1968 Nyugaton és Kelet-Európában;
18. Globalizáció, globális válság;

TÉMAKÖR: Az átalakulás évei

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Szocialista és nemzeti törekvések: a birodalmak bomlása</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A történelmi monarchiák bukása (Oroszország, Németország, Oszmán Birodalom). – Forradalom és kommunista hatalomátvétel Oroszországban. – Az újraszülető Lengyelország. – Az olasz fasizmus. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>bolsevik</u>, szovjet, <u>örmény</u> népiertás, egypártrendszer, fasizmus, Kommunisták Magyarországi Pártja (KMP), <u>tanácsköztársaság</u>, <u>vörösteror</u>, Lenin-</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Közép-Európa első világháború előtti és utáni térképének összehasonlítása, a területi változások azonosítása és indoklása. – A bolsevik hatalomátvétel és a lenini proletárdiktatúra működésének

<p><i>Az Osztrák-Magyar Monarchia és a történelmi Magyarország szétesése</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A Monarchia és a történelmi Magyarország bomlása. – A forradalmi átalakulás kísérlete és kudarca. – Cseh és román támadás, a fegyveres ellenállás kérdése. 	<p>fiúk, ellenforradalom, <u>fehér</u> <u>különítményes</u> <u>megtorlások</u>, “vörös térkép,” kisantant, jóvátétel, Népszövetség, kisebbségvédelem, <u>revízió</u>, Rongyos Gárda.</p>	<p>bemutatása és értékelése források alapján.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Magyarország megszállásának áttekintése térképek, szöveges források segítségével. – A Károlyi-időszak kormányzati tevékenységének értékelése.
<p><i>A tanácsköztársaság és az ellenforradalom</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A kommunista hatalomátvétel. – A proletárdiktatúra és a vörösterror. – Az északi hadjárat és a tanácsköztársaság veresége. – Az ellenforradalom győzelme. 	<p><i>Személyek:</i> Kemal Atatürk, <u>Vlagyimir I. Lenin</u>, Woodrow Wilson, Georges Clemenceau, Benito Mussolini, <u>Károlyi Mihály</u>, Kun Béla, <u>Horthy Miklós</u>, Apponyi Albert.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyarországi proletárdiktatúra működésének elemzése források alapján. – Az első világháborút követő területi és etnikai változások áttekintése térképen.
<p><i>A Párizs környéki békek</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nagyhatalmi érdekek érvényesítése: az új világrend kialakítása. – Az önrendelkezés elve és a hatalmi érdekek gyakorlata. – Jóvátétel, hadseregkorlátozás, határváltozások. – A szétszabdalt közép-európai régió. 	<p><i>Kronológia:</i> 1917 a bolsevik hatalomátvétel, 1918. október 31. forradalom Magyarországon, 1919. március – augusztus a tanácsköztársaság, <u>1920. június 4. a trianoni békediktátum.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A trianoni békediktátum okainak feltárása. – A trianoni békediktátum értékelése a győztes hatalmak közép-európai politikájának tükrében.
<p><i>A trianoni békediktátum</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A magyar ügy a békekonferencián. – A magyar delegáció érvei. – Az ezeréves Magyarország felosztása, a döntés tartalmi elemei. – Az önrendelkezési elv megsértése – A békediktátum etnikai és gazdasági következményei. – Az ellenállás példái: székely hadosztály, Balassagyarmat, Sopron. – A kisantant. 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Kárpátalja</u>, <u>Felvidék</u>, <u>Délvidék</u>, Erdély, <u>Burgenland</u>, <u>Csehszlovákia</u>, <u>Jugoszlávia</u>, <u>Ausztria</u>, trianoni Magyarország.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A trianoni békediktátum területi, népességi, gazdasági és katonai következményeinek bemutatása szöveges és képi források, ábrák és adatsorok segítségével. – A trianoni határok végigkövetése, a határmegvonás konkrét okainak feltárása. – A vesztes hatalmak területi veszteségeinek összehasonlítása.

--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak meghatározó személyiségeiről.
- Példák gyűjtése az 1919-es rendezetlen politikai viszonyok bemutatására (pl. vörösteror, román megszállás, különítmények, Rongyos Gárda).
- Bizonyítékok és adatok gyűjtése az elcsatolt területeknek az ezeréves magyar kultúrában betöltött jelentős szerepéről (pl. történelmi személyiségek, művészek, tudósok, épületek, művészeti alkotások, intézmények).
- Különböző internetes revíziós témájú szövegek, képek, plakátok, dalok gyűjtése és vizsgálata, elemzése.
- A várpalotai Trianon Múzeum meglátogatása.

TÉMAKÖR: A két világháború között

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A kommunista Szovjetunió</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A totális diktatúra és a pártállam kiépítése. – A tervgazdaság – Államosítás és a kollektivizálás. – A terror eszközei és áldozatai. 	<p><i>Fogalmak:</i> egypártrendszer, totális állam, <u>személyi kultusz</u>, koncepció per, <u>GULAG</u>, holodomor, <u>államosítás</u>, kollektivizálás, kulák, <u>tervgazdaság</u>, <u>általános választójog</u>, <u>többpártrendszer</u>, <u>piacgazdaság</u>, New Deal, fasizmus, <u>nemzetiszocializmus</u>, fajelmélet, <u>antiszemitizmus</u>, Führer, SS, Anschluss.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A sztálini Szovjetunió működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok, ábrák segítségével.
<i>A Nyugat és a gazdasági világválság</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A demokrácia működése – A tőzsde, a hitelezés és a világkereskedelem összeomlása. – A munkanélküliség. – Állami beavatkozás a gazdaságba. 		<ul style="list-style-type: none"> – A világgazdasági válság és a rá adott válaszok bemutatása. – A nemzetiszocialista Németország működésének bemutatása és értelmezése szöveges, képi források, adatsorok és ábrák segítségével.
<i>A nemzetiszocialista Németország</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzetiszocialista ideológia és mozgalom. – A totális állam kiépítése. – A terror eszközei. 	<p><i>Személyek:</i> <u>Joszif V. Sztálin</u>, <u>Adolf Hitler</u>, <u>Franklin D. Roosevel</u>t.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A totális diktatúrák ideológiáinak és működésének összehasonlítása,

	– Terjeszkedés a háború előtt: Ausztria és Csehszlovákia.	<p><i>Kronológia:</i> 1922 a Szovjetunió létrejötte, 1929 a gazdasági világválság kezdete, <u>1933 a náci hatalomátvétel</u>, 1938 az Anschluss, a müncheni konferencia.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Szovjetunió</u>, Kolima-vidék, Leningrád (Szentpétervár), Moszkva, Berlin.</p>	érvelés a totális diktatúrák ellen.
--	---	--	-------------------------------------

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Visszaemlékezések, források gyűjtése és prezentáció készítése a sztálini terror megnyilvánulásairól (pl. GULAG, holodomor, koncepciós perek).
- Különböző képi és szöveges források gyűjtése a sztálini diktatúra hétköznapjairól.
- Folyamatábra készítése a világgazdasági válság kirobbanásáról és kezeléséről, a folyamatábra szemléltetése az Amerikai Egyesült Államok példáján.
- Prezentáció készítése a náci terror megnyilvánulásairól (pl. kristályéjszaka, GESTAPO, koncentrációs táborok stb.).
- A korszak történelmi folyamatait reprezentáló statisztikai táblázatok, grafikonok, diagramok gyűjtése és tanulmányozása (pl. a német választások eredményei 1928-1933 között; a munkanélküliség alakulása az Egyesült Államokban 1929-1937 között).
- A korszakkal kapcsolatos dokumentum- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.

TÉMAKÖR: A Horthy-korszak

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Talpra állás Trianon után</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A király nélküli alkotmányos királyság. – Bethlen István miniszterelnöksége: a korlátozott parlamentarizmus 	<p><i>Fogalmak:</i> kormányzó, Egységes Párt, <u>numerus clausus</u>, <u>pengő</u>, Magyar</p>	– A magyarországi korlátozott parlamentarizmus rendszerének értékelése.

	<p>rendszere a konszolidáció szolgálatában.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A gazdaság szerkezetváltása az 1920-as években. – A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika eredményei. 	<p>Nemzeti Bank, Szent István-i állameszme, magyar népi mozgalom, <u>nyilasok</u>.</p> <p><u>Személyek:</u> <u>Bethlen István</u>, <u>Teleki Pál</u>, <u>Klebelsberg Kuno</u>, <u>Gömbös Gyula</u>, <u>Weiss Manfréd</u>, <u>Szent-Györgyi Albert</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A korabeli politikai berendezkedés összehasonlítása más (közép-) európai országokéval. – A bethleni gazdasági konszolidáció folyamatának és eredményeinek áttekintése képek, ábrák és adatsorok alapján. – A magyarországi politikai irányzatok azonosítása szöveges források alapján. – Szöveges források olvasása és értelmezése a Horthy-korszak főbb társadalmi kérdéseiről (pl. oktatás, társadalmi mobilitás, antiszemitizmus, földkérdés). – A magyar külpolitika céljainak, lehetőségeinek és a revízió eredményeinek értékelése, elemzése térkép és statisztikai adatok alapján. – A Horthy-korszak gazdasági, kulturális, politikai és társadalmi eredményeinek és problémáinak felidézése. – A társadalmi változások bemutatása szöveges és képi források alapján.
<i>A 1930-as évek Magyarországa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A válság és hatása. – A belpolitika irányváltásai. – A külpolitika irányai és lehetőségei – a revízió első eredményei. 		
<i>Ideológia, kultúra, társadalom</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az ellenforradalmi gondolat: keresztény-nemzeti eszme és konzervativizmus. – A politikai antiszemitizmus. – Életmód, szabadidő, sport. – Társadalmi rétegződés és érintkezési formák. – A földkérdés. – Tudomány és művészet a két világháború között. 	<p><u>Kronológia:</u> <u>1920–1944 a Horthy-rendszer</u>, 1921–31 Bethlen miniszterelnöksége, 1938 az első bécsi döntés, 1939 Kárpátalja visszacsatolása.</p>	

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Kiselőadás / prezentáció készítése a korszak kiemelkedő szereplőiről (pl. Horthy, Bethlen, Teleki).
- Kormánypárti és ellenzéki választási plakát készítése egy-egy fontos témakörben.

- A Horthy-korszak gazdasági fejlődéséről tanúskodó képek gyűjtése és bemutatása (pl. Csepeli Szabadkikötő, villamosított vasútvonal stb.).
- Folyamatábra készítése a Horthy-korszak pártviszonyairól, korlátozott parlamentáris rendszeréről.
- Vázlatkészítés idézetek és képi források felhasználásával a Horthy-korszak társadalmáról.

TÉMAKÖR: A második világháború

JAVASOLT ÓRASZÁM: 20 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
A tengelyhatalmak sikerei	<ul style="list-style-type: none"> – Közép-Európa felosztása (Molotov-Ribbentrop paktum): német és szovjet megszállás. – Nyugat-Európa lerohanása. – Német támadás a Szovjetunió ellen. – Japán támadás az Egyesült Államok ellen. 	<i>Fogalmak:</i> Molotov–Ribbentrop-paktum, <u>tengelyhatalmak</u> , <u>szövetségesek</u> , <u>totális háború</u> , kiugrási kísérlet, <u>zsidótörvények</u> , munkaszolgálat, <u>gettó</u> , <u>deportálás</u> , <u>koncentrációs tábor</u> , haláltábor, népirtás, <u>holokauszt</u> , partizán, Vörös Hadsereg, jaltai konferencia, háborús bűn, <u>malenkij robot</u> .	<ul style="list-style-type: none"> – A tengelyhatalmak 1939 előtti terjeszkedésének végigkövetése és értelmezése térkép alapján. – A második világháború főbb eseményeinek azonosítása térképeken. – A háború fegyvereinek és borzalmainak bemutatása különböző források alapján.
A szövetségesek győzelme	<ul style="list-style-type: none"> – A keleti és a nyugati front. – A csendes-óceáni hadszíntér, az atombomba. – Európa felosztása 		<ul style="list-style-type: none"> – A második világháború jellegzetességeinek bemutatása ábrák, adatsorok, képi és szöveges források alapján.
Magyarország a második világháborúban: mozgástér és kényszerpálya	<ul style="list-style-type: none"> – A területi revízió lépései. – A fegyveres semlegesség. – A Szovjetunió elleni háború. – A Don-kanyar. – A német megszállás és következményei. 	<i>Személyek:</i> <u>Winston Churchill</u> , Charles de Gaulle, Bárdossy László, Kállay Miklós, Bajcsy-Zsilinszky Endre, Edmund Veesenmayer, <u>Szálasi Ferenc</u> , Raoul Wallenberg, Salkaházi Sára, Apor Vilmos,	<ul style="list-style-type: none"> – A magyar területi revízió megvalósulásának bemutatása térképek, képek, szöveges források és adatsorok alapján. – A magyar háborús szerepvállalás legfontosabb eseményeinek és az ország veszteségeinek bemutatása térképeken, képi és szöveges
A holokauszt	<ul style="list-style-type: none"> – Az „Endlösung” programja, a Wannsee-i konferencia. 		

	<ul style="list-style-type: none"> – Koncentrációs és megsemmisítő táborok. – Deportálások, kísérlet a zsidóság és a cigányság megsemmisítésére Európában. – A magyarországi zsidótörvények. – A magyar holokauszt. – Áldozatok és bűnösök, felelősség és embermentés: néhány kiemelkedő példa 	<p>Sztehlo Gábor, Richter Gedeon.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1938 az első zsidótörvény, 1939 a második zsidótörvény, <u>1939–45 a második világháború</u>, 1939. szeptember 1. Lengyelország lerohanása, 1940 a második bécsi döntés, 1941. április</p>	<p>források segítségével (pl. Don-kanyar, Árpád-vonal, tordai ütközet, Budapest ostroma).</p> <ul style="list-style-type: none"> – A magyar szellemi és kulturális élet II. világháború idején bekövetkező veszteségeinek (híres magyar tudósok, művészek származásuk vagy politikai nézeteik miatti emigrációja) értékelése. – A holokauszt folyamatának áttekintése képi források és szöveges visszaemlékezések feldolgozásával. – A nyilas terror áttekintése források alapján. – A tömeges deportálások és a szovjet megszállás jellemzőinek és következményeinek áttekintése képi és szöveges források segítségével. – A határon kívül rekedt magyarság második világháború végi tragédiáinak bemutatása különböző források alapján. – Magyarország világháborúbeli sorsának, szerepének és mozgásterének bemutatása, valamint összehasonlítása más közép-európai országokéval.
<i>A második világháború jellemzői</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A villámháború és következményei. – A világháború fegyverei – Háborús bűnök és a polgári lakosság elleni terror. – Az ellenállás formái. – A háború utáni számonkérések és a nürnbergi per. 	<p>Jugoszlávia megtámadása, <u>1941. június 22. a Szovjetunió megtámadása</u>; 1941. június 27. Magyarország deklarálja a hadiállapot beálltát, 1941. december 7. Pearl Harbor bombázása, 1941 a harmadik zsidótörvény, 1943. január vereség a Donnál, 1943. február a sztálingrádi csata vége, <u>1944. március 19. Magyarország német megszállása</u>, 1944. június 6. partraszállás Normandiában, 1944. október 15. a kiugrási kísérlet, <u>1945. április a háború vége Magyarországon</u>, 1945. május 9. az európai háború vége, 1945. augusztus 6.</p>	
<i>Az ország pusztulása, deportálások a GULAG-ra</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A kiugrási kísérlet és a nyilas uralom. – A magyarországi hadszíntér, Budapest ostroma. – Megszabadulás és szovjet megszállás. – Az ország kifosztása, szovjet deportálások és tömeges erőszak. – A határon túli magyarok jogfosztása, megtorlások (délvidéki vérengzés, kárpátaljai deportálás, felvidéki jogfosztás). 		

		<p>atomtámadás Hirosima ellen.</p> <p><i>Topográfia:</i> <u>Sztálingrád</u>, <u>Normandia</u>, Pearl Harbor, <u>Hirosima</u>, Észak-Erdély, <u>Don-</u> <u>kanyar</u>, Kamenyec Podolszk <u>Árpád-vonal</u>, <u>Auschwitz</u>, Újvidék, Drezda, Szolyva, Csúrog.</p>	
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A nagyhatalmak (Németország, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország) világháború kitérésében játszott szerepének megvitatása.
- Beszámoló készítése az európai és/vagy csendes-óceáni hadszínterek egyik jelentős csatájáról.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- A magyar honvédség háborús részvétele főbb helyszíneinek nyomon követése térképen.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a második világháborúból.
- Emigrációba kényszerült híres magyar tudósok, művészek életművének bemutatása.
- Kiselőadás készítése a budapesti gettó életéről visszaemlékezések alapján.
- Második világháborús emlékművek, emlékhelyek, sírok felkeresése a lakóhelyen és környékén.
- A Holokauszt Emlékközpont meglátogatása.
- A felelősség és embermentés kérdéseinek megbeszélése.
- A Malenkij Robot Múzeum meglátogatása.
- Beszámoló készítése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról források alapján.
- Játék- vagy dokumentumfilmek megtekintése a határon túli magyarság körében folytatott etnikai tisztogatásokról (pl. Örök tél, Népiirtás Pozsonyligetfalun).

TÉMAKÖR: A két világrendszer szembenállása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 11 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<p><i>A kétpólusú világ kialakulása</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az ENSZ megalapítása. – A párizsi béke. – Kitelepítések és lakosságcserek a háború után. – A szovjet-amerikai szembenállás és a két érdekszféra kialakulása. – A két világrend jellemzői. – A két Németország. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>Egyesült Nemzetek (ENSZ), hidegháború, vasfüggöny, szuperhatalom, Kölcsonös Gazdasági Segítség Tanácsa (KGST), Észak-atlanti Szerződés Szervezete (NATO), Varsói Szerződés, kétpólusú világ, a berlini fal.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A második világháború után kialakult világrend áttekintése. – A gyarmati rendszer felbomlása főbb állomásainak felidézése. – A két német állam létrejötte folyamatának és következményeinek bemutatása. – Az arab-izraeli konfliktus főbb okainak és jellemzőinek feltárása.
<p><i>A hidegháború</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A szuperhatalmak versengése: fegyverkezés, úrprogram, propaganda. – A szembenállás és enyhülés hullámai. – Hidegháborús konfliktusok (Korea, Suez, Kuba, Vietnam, Afganisztán). 	<p><i>Személyek:</i> Kliment J. Vorosilov, Harry S. Truman, <u>Nyikita Sz. Hruscsov</u>, John F. <u>Kennedy</u>, Mahátma Gandhi, Mao Ce-tung.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1945 az ENSZ létrejötte, <u>1947 a párizsi béke</u>, a <u>hidegháború kezdete</u>, India függetlenné válása, 1948 Izrael Állam megalapítása, 1949 az NSZK és az NDK megalakulása, kommunista fordulat Kínában, 1955 a Varsói Szerződés létrehozása.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nyugati és a keleti blokk gazdasági, társadalmi és politikai rendszerének összehasonlítása. – A nyugati világ és a keleti blokk életkörülményeinek összehasonlítása.
<p><i>A gyarmatok felszabadulása</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – India függetlenné válása. – Kommunista fordulat Kínában. – A gyarmatbirodalmak felbomlása. – Izrael megalapítása. 	<p><i>Topográfia:</i> Berlin, <u>Németországi Szövetségi Köztársaság (NSZK)</u>, Német <u>Demokratikus Köztársaság (NDK)</u>, Közel-Kelet, Izrael Észak- és Dél-Korea, Vietnam, <u>Kuba</u>, Afganisztán.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A hidegháborús korszak alapvető jellemzőinek, történelmi szereplőinek azonosítása képek, szöveges források alapján. – A hidegháború korabeli és a mai világhatalmi viszonyok összehasonlítása. – Gyűjtött információk értelmezése a hidegháború korának néhány világpolitikai válságáról (pl. Korea, Kuba, Berlin).

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Beszélgetés a kollektív bűnösség elvéről.
- A kitelepítések irányainak és létszámának grafikus ábrázolása.

- Információk gyűjtése a főbb hidegháborús konfliktusokról (Korea, Suez, Kuba, Vietnam).
- Beszámoló készítése a Mao Ce-tung-i diktatúra jellemzőiről (pl. „nagy ugrás”, kulturális forradalom).
- Képek, idézetek gyűjtése Mahátma Gandhi életútjáról.
- A jóléti állam jellemzőinek összegyűjtése és értékelése.
- Internetes és egyéb források alapján képes gyűjtemény összeállítása az új tömegkultúra jellemző tárgyairól, eseményeiről.

TÉMAKÖR: Háborútól forradalomig

JAVASOLT ÓRASZÁM: 14 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az átmenet évei Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A háború utáni újakezdés: a kommunisták térnyerése és az újjáépítés. – A történelmi berendezkedés felszámolása: földosztás, népbíróságok, köztársaság. – A korlátozott többpártrendszer: választások 1945, 1947. – Bűnbakká tett németek és magyarok: a németek kitelepítése, szlovák-magyar lakosságcsere 	<p><i>Fogalmak:</i> népbíróság, háborús bűnös, földosztás, forint, Magyar Kommunista Párt, Független Kisgazdapárt, szlámitaktika, B-listázás, Magyar Dolgozók Pártja, népköztársaság, pártállam, internálás, <u>Államvédelmi Hatóság (ÁVH)</u>, tanácsrendszer, beszolgáltatás, aranycsapat.</p> <p><i>Személyek:</i> Tildy Zoltán, Kovács Béla, Mindszenty József, Rákosi Mátyás, Rajk László, Sulyok Dezső, Slachta Margit.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Magyarország szovjetizálása főbb jellemzőinek bemutatása. – A korlátozott magyar parlamentarizmus és az egypárti diktatúra összehasonlítása. – A demokrácia felszámolása során alkalmazott eszközök azonosítása konkrét példákkal alátámasztva. – Annak felismerése, hogy Magyarország szovjet megszállása miként határozta meg az ország sorsát. – A kommunista diktatúra sajátosságainak bemutatása a Rákosi-rendszer példáján. – A diktatúra kulturális jellemzőinek felismerése képeken, művészeti alkotásokon. – A társadalom fölött gyakorolt totális kontroll eszközeinek
<i>A szovjetizálás Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az egypárti diktatúra kiépítése. – Államosítás és kollektivizálás. – Konceptiós perek, egyházüldözés. – A keleti blokk. 		
<i>A Rákosi-diktatúra</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az erőltetett iparosítás. – A pártállam. – A terror - az ÁVH működése. 	<p><i>Kronológia:</i> <u>1945 szovjet megszállás, választás</u></p>	

	– A diktatúra hatása a mindennapi életre.	<u>Magyarországon</u> , földosztás, 1947	azonosítása különböző források segítségével.
<i>Deportálások békeidőben</i>	– A deportálások és üldözések okai. – Magyarországi kitelepítések és munkatáborok. – A határon túli magyarok megpróbáltatásai: deportálások Csehszlovákiában; szovjet, román és jugoszláv munkatáborok.	kékcédulás választások, 1948 MDP megalakulása, <u>1948–1956 a Rákosi-diktatúra</u> , 1949 kommunista alkotmány. <i>Topográfia:</i> Sztálinváros (Dunaújváros), <u>Recsk Hortobágy</u> , Jarek, Duna-delta.	– A határon túli magyarok megpróbáltatásainak bemutatása különböző források alapján.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Választási plakátok gyűjtése és értelmezése.
- A kékcédulás választások feldolgozása adatsorok és a választási törvény értelmezésével.
- Beszélgetés az átmeneti időszak demokratikus jellegéről.
- Internetes gyűjtés a Rákosi-időszak vicceiből és karikatúráiból – a mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése feldolgozása, bemutatása a Rákosi időszakból.
- Egy kiemelkedő koncepció per (pl. Mindszenty-per) feldolgozása.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.
- Tanulmányi kirándulás a Recski Nemzeti Emlékparkba.
- Beszámoló készítése a diktatúra prominens szereplőiről, felelőseiről (pl. Rákosi Mátyás, Gerő Ernő, Péter Gábor, Rajk László).
- Kommunista propagandaplakátok gyűjtése és értelmezése.
- A korszakkal kapcsolatos filmek / filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Beszámoló készítése a korabeli magyar sporteredményekről.
- Saját vélemény megfogalmazása a Rákosi-diktatúráról.
- Kitelepítésekről, deportálásokról szóló visszaemlékezések részleteinek közös feldolgozása.

TÉMAKÖR: Az 1956-os forradalom és szabadságharc

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A forradalom</i>	– A forradalom okai és közvetlen előzményei.		– Az 1956-os magyar

	<ul style="list-style-type: none"> – A forradalom céljai. – Békés tüntetésből fegyveres felkelés – október 23. – A nemzet forradalma (Forradalmi Bizottságok, Munkástanácsok, nemzeti összefogás). 	<p><i>Fogalmak:</i> MEFESZ, pesti srácok, <u>Molotov-koktél</u>, munkástanács, <u>sortüzek</u>.</p> <p><i>Személyek:</i> Gerő Ernő, Maléter Pál, <u>Nagy Imre</u>, Iván Kovács László, Pongrácz Gergely, <u>Kádár János</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>1956. október 23. a forradalom kitörése</u>, 1956. október 25. a Kossuth téri sortűz, <u>1956. november 4. a szovjet támadás</u>.</p> <p><i>Topográfia:</i> Kossuth tér, <u>Corvin köz</u> (Budapest), <u>Mosonmagyaróvár</u>, Salgótarján.</p>	<p>forradalom és szabadságharc okainak és főbb fordulópontjainak bemutatása.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1956 szimbólumainak értelmezése. – Az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc nemzetközi összefüggéseinek bemutatása. – A forradalom és szabadságharc értékelése.
<i>A nemzet szabadságharca</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szabadságharc a fővárosban és vidéken. – A fegyveres ellenállás hősei. – Út a győzelemig és a kormánypolitika változásai. – A szabadságharc nemzetközi háttere és visszhangja a nagyvilágban. – Szovjet intervenció: a szabadságharc utóvédharcai és leverése. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Korabeli dokumentumok elemzése.
- A forradalommal és szabadságharral kapcsolatos archív- és játékfilmek/filmrészletek megtekintése és értelmezése.
- Az 1956-os forradalom külpolitikai hátterének vizsgálata.
- Információk gyűjtése a forradalom és szabadságharc kiemelkedő hőseiről és mártírjairól.
- A Terror Háza Múzeum meglátogatása.

TÉMAKÖR: A kádári diktatúra

JAVASOLT ÓRASZÁM: 13 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Javasolt tevékenységek

<p><i>A pártállami diktatúra és működése</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A megtorlások időszaka, formái és áldozatai. – A pártállam és szervezetei. – Az erőszakos téезesítés – a mezőgazdaság szocialista átszervezése. – Hamis társadalmi béke – a kádári alku. – Az elnyomás változó formái. – Ellenőrzött társadalom, tömegszervezetek. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>Magyar Szocialista Munkáspárt (MSZMP), munkásőrség, Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ), úttörő, termelőszövetkezet, háztáji, III/III. ügyosztály, új gazdasági mechanizmus, hiánygazdaság, maszek, gulyáskommunizmus, „három T”.</u></p> <p><i>Kronológia:</i> <u>1956–1989 a Kádár-rendszer, 1958 Nagy Imre és társainak kivégzése, 1968 az új gazdasági mechanizmus bevezetése.</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A megtorlás mértékének és jellegének vizsgálata. – A „kádári alku” fogalmának értelmezése. – Az elnyomás formáinak bemutatása a Kádár-rendszer időszakában. – A téезesítés eszközeinek összehasonlítása a Rákosi-diktatúra időszakával. – A gazdaság, társadalom és életmód főbb jellemzőinek bemutatása a Kádár-rendszer idején. – A kultúrpolitika jellemzőinek értelmezése, módszereinek bemutatása.
<p><i>Gazdaság, társadalom, életmód</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A tervgazdaság és a KGST. – A gazdasági reform és a második gazdaság. – A „gulyáskommunizmus” – az életszínvonal politika. – Népesedési folyamatok. – Kultúrpolitika, korlátozott nyilvánosság. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Információk gyűjtése a kultúrpolitika jellemzőiről, módszereiről.
- Internetes gyűjtés a kádári időszak vicceiből. A mögöttük kirajzolódó korkép értékelése.
- Családi történetek, fényképek, tárgyak gyűjtése, feldolgozása, bemutatása a kádári diktatúra időszakából.
- Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a Kádár-korszakról.
- A Kádár-rendszer korszakával kapcsolatos játékfilm/ filmrészlet megtekintése és értelmezése.

TÉMAKÖR: A kétpólusú világ és felbomlása

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok

<p><i>A Nyugat a 20. század második felében</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A nyugati demokráciák. – A Nyugat gazdasági eredményei és a jóléti állam – a szociális piacgazdaság. – Emancipáció, szekularizáció, individualizáció. – Az 1968-as mozgalmak és a popkultúra – az új tömegkultúra kialakulása. 	<p><i>Fogalmak:</i> jóléti állam, prágai tavasz, Szolidaritás.</p> <p><i>Személyek:</i> Nicolae Ceaușescu, <u>Mihail Sz. Gorbacsov</u>, Lech Wałęsa, VI. Pál, II. János Pál, <u>Ronald Reagan</u>, Helmuth Kohl.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A fogyasztói társadalom és a jóléti állam jellemzőinek és problémáinak felidézése. – A társadalom, a demográfia és az életmód jellegzetességeinek bemutatása a nyugati világban.
<p><i>A szocializmus válsága és megrendülése</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az olajválság és hatásai a tőkés, illetve szocialista országokra. – A kis hidegháború. – A katonai egyensúly felborulása: a Szovjetunió gazdasági kimerülése. – Az ellenzék megszerveződése a szocialista országokban. 	<p><i>Kronológia:</i> 1975 a helsinki értekezlet, 1989 a berlini fal lebontása, rendszerváltoztatás Közép-Európában, <u>1991 a Szovjetunió felbomlása</u>, 1991–95 a délszláv háború.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A tömegkultúra jelenségeinek bemutatása konkrét példák alapján. – A kétpólusú világ megszűnéséhez vezető okok felidézése. – A közép-európai ellenzéki mozgalmak jelentőségének bemutatása.
<p><i>A kétpólusú világ megszűnése</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Németország újraegyesítése – a magyar szerepvállalás. – A Szovjetunió felbomlása. – A kommunista diktatúrák bukása Közép-Európában. – Jugoszlávia felbomlása, a délszláv háború. 	<p><i>Topográfia:</i> <u>Szlovákia</u>, <u>Ukrajna</u>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A délszláv háború okainak feltárása. – A közép-európai régió államai változásának nyomon követése térképen.

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Esszé készítése Mindennapi élet a vasfüggöny két oldalán címmel.
- Tények és képek gyűjtése 1968 eseményeiből a nyugati és keleti tömbből. Párhuzamosságok keresése.
- 1968-as gondolatokat megjelenítő könnyűzenei számok meghallgatása és a szöveg mondanivalójának értelmezése.
- A korszakot megjelenítő játékfilmek megtekintése és elemzése.

TÉMAKÖR: A rendszerváltoztatás folyamata

JAVASOLT ÓRASZÁM: 9 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A Kádár-rendszer végnapjai</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az adósságválság kialakulása és következményei. – Az állampárt válsága: reformkommunisták és a keményvonalasok. – Az ellenzék megszerveződése – Az 1989-es év főbb politikai eseményei, a tárgyalásos forradalom; alkotmánymódosítás. – A harmadik Magyar Köztársaság kikiáltása. 	<p><i>Fogalmak:</i> adósságspirál, Magyar Demokrata Fórum (MDF), Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ), Magyar Szocialista Párt (MSZP), Fialat Demokraták Szövetsége (Fidesz), Kereszténydemokrat a Néppárt (KDNP), Nemzeti Kerekasztal, <u>rendszerátváltás</u>, <u>visegrádi együttműködés</u>, <u>privatizáció</u>, <u>kárpótlás</u>, <u>jogállam</u>, Alkotmánybíróság, sarkalatos törvények, népszavazás.</p> <p><i>Személyek:</i> Pozsgay Imre, Németh Miklós, Horn Gyula, <u>Antall József</u>, <u>Göncz Árpád</u>, <u>Orbán Viktor</u>.</p> <p><i>Kronológia:</i> 1987 a lakiteleki találkozó, <u>1989–1990 a rendszerátváltás</u>, <u>1990 az első szabad választások</u>, 1991 a szovjet csapatok kivonulása Magyarországról.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A szocializmus válságának elemzése (külső és belső tényezők feltárása) Magyarországon. – A magyarországi rendszerátváltás főbb állomásainak felidézése. – A gazdasági rendszerátváltás legfontosabb kérdéseinek áttekintése és értékelése. – A gazdaság és a társadalom átalakulása főbb tendenciáinak megfigyelése grafikonok és adatsorok alapján. – A kádári diktatúra és az új demokratikus rendszer összehasonlítása.
<i>A rendszerátváltás</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az új pártok – különböző ideológiák. – Az 1990. évi parlamenti és önkormányzati választás. – Az Antall-kormány megalakulása. – A rendszerátváltás ellentmondásai: alkuk és kompromisszumok (az elmaradt elszámoltatás). 		
<i>A piacgazdaság kiépülése</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A privatizáció – vesztesek és nyertesek. – A piacgazdaság kiépítése – a külföldi tőke szerepe. – A külkereskedelem átalakulása. – Gazdasági szerkezetváltás. – A társadalom átalakulása. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A rendszerváltó pártok plakátjainak és jelszavainak elemzése.
- Kronológia készítése a rendszerváltoztatás legfontosabb történéseiről.
- Magyarország államberendezkedésének nyomon kísérése a 20. század folyamán.
- Interjú készítése egy családtaggal, ismerőssel a rendszerváltoztatás időszakáról.
- Gazdasági és társadalmi diagramok, grafikonok elemzése a szocializmus válságának időszakából.

TÉMAKÖR: A világ a 21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 12 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Az átalakuló világ</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A világgazdaság hagyományos centrumai: az Amerikai Egyesült Államok és szövetségesei. – A világpolitika és világgazdaság új súlypontjai: Oroszország, Kína. 	<i>Fogalmak:</i> modern kori migráció, multikulturalizmus, párhuzamos társadalom, népeségrobbanás, iszlamizmus, terrorizmus, globalizáció.	<ul style="list-style-type: none"> – A világgazdaság résztvevőinek elhelyezése a globális térben. – A transznacionális vállalatok működésének bemutatása konkrét példák alapján. – A globalizáció előnyeinek és hátrányainak, valamint kockázatainak összevetése. – A többpólusú világ főbb jellemzőinek felidézése. – A népeségrobbanás és népeségfogyás problémáinak áttekintése. – A migráció okainak feltárása (a gazdasági bevándorlás és a menekültkérdés esetében). – Válságócok azonosítása térkép segítségével (pl. Közel-Kelet, Ukrajna).
<i>Válságócok, helyi konfliktusok</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Válságócok, helyi konfliktusok és terrorizmus. – Etnikai, vallási és gazdasági törésvonalak a Közel-Keleten. – Az iszlamizmus térhódítása. – A kereszténység helyzete a globalizálódó világban. 		
<i>A globális világ</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Demográfiai változások, népmozgások. – Globális járványok – Óriásvállalatok a globális térben. – Globalizáció és kultúra. – A hagyományos és új identitások – értékek és értékválság. – Demokratikus közbeszéd és politikai korrektség. 		

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Vita a globalizáció előnyeiről és hátrányairól.
- A globalizációval kapcsolatos napi hírek gyűjtése és elemzése.
- Az egyes válságócok problémáinak áttekintése csoportmunka vagy tanulói kiselőadás segítségével.
- Aktuális hírek gyűjtése és elemzése a különböző helyi konfliktusokról (pl. Közel-Kelet, posztszovjet térség, Kelet-Ázsia).

TÉMAKÖR: Magyarország a 21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A demokrácia működése Magyarországon</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az Alaptörvény. – A hatalmi ágak és intézményeik, önkormányzati rendszer. – A választási rendszer. 	<i>Fogalmak:</i> közvetett és közvetlen demokrácia, <u>integráció</u> , <u>euró</u> , <u>Európai Unió</u> ,	<ul style="list-style-type: none"> – Az Alaptörvény fontosabb pontjainak felidézése. – A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb eseményeinek azonosítása különböző források alapján.
<i>A magyar bel- és külpolitika főbb jellemzői</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A rendszerváltoztatás óta eltelt időszak főbb fordulópontjai. – Magyarország a NATO-ban. – Közép-európai együttműködés: a visegrádi négyek. 	Európai Tanács, Európai Unió Tanácsa, Európai Parlament, Európai Bizottság, schengeni egyezmény.	<ul style="list-style-type: none"> – A rendszerváltoztatás óta parlamentbe jutott fontosabb pártok politikai profiljának és céljainak áttekintése.
<i>Magyarország és az Európai Unió</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Az európai integráció főbb állomásai: mélyítés és bővítés. – Az Európai Unió főbb szervei és működésük. – Magyarország csatlakozásának folyamata. – Az együttműködés eredményei és nehézségei. – Nemzetek Európája vagy föderatív Európa? 	<i>Személyek:</i> Magyarország miniszterelnökei a rendszerváltoztatás óta (a legalább négy évig hivatalban lévő kormányfők). <i>Kronológia:</i> 1957 a római szerződés, 1992 a maastrichti szerződés, <u>1999 Magyarország belép a NATO-ba</u> , <u>2004 Magyarország belép az Európai Unióba</u> ,	<ul style="list-style-type: none"> – Magyarország nyugati integrációjának bemutatása a NATO és az Európai Unió működésének ismeretében. – Eltérő álláspontok bemutatása az Európai Unió működésének értékeléséről és jövőjéről. – Érvelés a közép-európai együttműködés mellett.

		<u>2012 az Alaptörvény bevezetése.</u> <i>Topográfia: Brüsszel.</i>	
--	--	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A magyar alkotmányozás, alkotmányjellegű törvények (pl. Aranybulla, Tripartitum / Corpus Juris Hungarici, Pragmatica Sanctio, áprilisi törvények) nyomon követése különböző nyomtatott és internetes források segítségével.
- Szerkezeti ábra készítése a végrehajtó és bírói hatalmi ágról.
- Folyamatábra készítése az országgyűlési választásokról.
- Vita az Európai Unió szerepéről életünkben.
- A demokrácia működése Magyarországon téma feldolgozásakor együttműködés, tantárgyi koncentráció az állampolgári ismeretek tantárggyal (A magyar állam intézményei; az állam gazdasági szerepvállalása).

TÉMAKÖR: A magyarság és a magyarországi nemzetiségek a 20-21. században

JAVASOLT ÓRASZÁM: 10 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>A határon túli magyarok</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A politikai rendszerek változásai és hatásaik a magyar kisebbség helyzetére. – Demográfiai jellemzők és folyamatok. – Az asszimilációs politika megnyilvánulásai – erőszakos és adminisztratív intézkedések. – Autonómia és kisebbségi jogok kérdése. – Anyanyelvű oktatás és kultúra. – A kisebbségi lét a mindennapokban. – Magyarok a nagyvilágban – a szórványmagyarság. 	<p><i>Fogalmak:</i> <u>kitelepítés</u>, Beneš-dekrétum, lakosságcsere, falurombolás, kettős állampolgárság, diszkrimináció,.</p> <p><i>Személyek:</i> <u>Esterházy János</u>, <u>Márton Áron</u>, Tőkés László.</p> <p><i>Kronológia:</i> <u>1944–1945</u> <u>magyarellenes</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> – A határon túli magyar nemzeti közösségek küzdelmeinek áttekintése Trianontól napjainkig. – A kisebbségben élő magyarság egy kiemelkedő személyiségének bemutatása. – A magyarországi németek kitelepítésének felidézése források alapján. – A magyarországi romák helyzetének, problémáinak bemutatása napjainkban. – Információk gyűjtése a magyar kisebbségek önszerveződésének, érdekvédelmének
<i>A magyarországi nemzetiségek, a</i>	<ul style="list-style-type: none"> – A politikai rendszerek változásai és hatásaik a 		

<p><i>magyarországi cigányság</i></p>	<p>nemzetiségek helyzetére.</p> <ul style="list-style-type: none"> – A cigányok/romák 20–21. századi története. – Demográfiai jellemzők és folyamatok. – Kulturális autonómia és kisebbségi jogok a mai Magyarországon. – Anyanyelvű oktatás és kultúra. 	<p><u>atrocitások</u>, 1990 fekete március.</p> <p><i>Topográfia:</i> Marosvásárhely, Székelyföld.</p>	<p>intézményeiről a 21. században.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Példák gyűjtése a nemzeti összetartozás megnyilvánulásairól az anyaországi és a határon túli magyarság kapcsolatában. – Példák gyűjtése a Kárpát-medence népeinek együttműködésére és konfliktusaira a történelem során. – A magyarországi nemzetiségek 20. századi története főbb jellemzőinek, fordulópontjainak felidézése.
---------------------------------------	--	--	---

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Népszámlálási adatok, statisztikai adatsorok segítségével a határon túli magyarság létszámadatainak a nyomon követése 1920-tól a közelmúltig, következtetések levonása az adatokból.
- Az erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki magyarok életviszonyainak összehasonlítása egymással és a hazai viszonyokkal.
- A cigányság helyzetével kapcsolatos szociológiai elemzések, aktuális hírek elemzése, értékelése a tanultak fényében.

TÉMAKÖR: Népesedés és társadalom

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/Lexikák	Fejlesztő feladatok
<p><i>A hagyományos/ agrártársadalmak</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Letelepítés és élelemtermelés: növénytermesztés és állattenyésztés. – Önellátás, árutertermelés, kereskedelem. – A népességnövekedés korlátai. – A hagyományos társadalom (hierarchia és család). 	<p><i>Fogalmak:</i> házasítás, nagy pestisjárvány</p>	<ul style="list-style-type: none"> – A népesedés nagy korszakainak és azok jellemzőinek felidézése. – Információk gyűjtése az élelemtermelés fejlődéséről (például régészeti leletek alapján).

<p><i>A modern/ipari társadalmak</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – Az ipari forradalmak hatásai: népességgrobbanás és városiasodás. – Népeségnövekedés a fejlődő és népességfogyás a fejlett világban. – A migráció. – A modern/ipari társadalom (egyenjogúság és individualizmus).- – A női szerepek változásának áttekintése a történelem során. 		<ul style="list-style-type: none"> – A népességváltozás okainak és következményeinek bemutatása. – Hasonlóságok és különbségek megállapítása az egyes népesedési korszakok és folyamatok között. – Vita a modern kori demográfiai folyamatokról és azok várható hatásairól.
--	---	--	--

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- A népesedéstörténet statisztikai adatainak értelmezése, csoportosítása és felhasználása állítások alátámasztására vagy cáfolására.
- Fiktív napló készítése különböző korban és társadalmi helyzetben élő nők életéről, mindennapjairól.
- Beszélgetés a népességnövekedés és csökkenés okairól és hatásairól.
- A migráció okainak és hatásainak megvitatása.

TÉMAKÖR: Mérlegen a magyar történelem

JAVASOLT ÓRASZÁM: 6 óra

ISMERETEK ÉS FEJLESZTÉSI FELADATOK:

RÉSZLETES KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok/ Lexikák	Fejlesztési feladatok
<i>Régióink Közép-Európa</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Kontinentális helyzet. – Civilizációs érintkezési zóna. – Nemzeti sokszínűség. – Birodalmi függés. – A második világháború hadszíntere. – Szovjet megszállás. 		<ul style="list-style-type: none"> – A közép-európai régió középkori, újkori és mai térképeinek összehasonlítása. – A közép-európai népek helyzetének összehasonlítása a középkortól napjainkig. – Példák gyűjtése a közép-európai régió jellemzőinek megnyilvánulásaira.
<i>A magyar megmaradás kérdései</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Szuverenitás: birodalmi függés és függetlenségi törekvések. – Demográfia: természetes szaporodás és fogyás, várható élettartam, migráció, asszimiláció. 		<ul style="list-style-type: none"> – A közép-európai államok egymásra utaltságának felismerése. – A magyar állam szuverenitása változásainak felidézése a történelem során.

	<ul style="list-style-type: none"> – A nemzeti kultúra mint megtartó erő. 	<ul style="list-style-type: none"> – Levert szabadságharcaink értékelése az utóbb elért eredmények alapján. – A magyar népesedés áttekintése a középkortól napjainkig. – A kultúra szerepének azonosítása a nemzeti összetartozás fenntartásában (pl. török kor, határon túli magyarság). – A kultúra szerepének felismerése a nemzeti identitás fenntartásában (reformkor, szovjet megszállás, a globális tömegkultúra).
--	--	---

JAVASOLT TEVÉKENYSÉGEK:

- Folyamatábra készítése a kontinentális helyzet / nemzeti sokszínűség / birodalmi függés következményeiről.
- Összehasonlító elemzés készítése, megadott szempontok alapján egyes közép-európai államok sorsáról, történelmének alakulásáról.
- A Magyar Királyság európai hatalom középkori sikeressége okainak megvitatása.
- Érvek gyűjtése a Habsburg Birodalomhoz tartozásunk előnyei és hátrányai mellett a 18. században és a 19. század első felében.
- A demográfiai helyzet következményeinek megvitatása Magyarország történetének egyes korszakaiban.
- Példák gyűjtése a magyar történelemből a kultúra nemzetet összetartó erejére (pl. három részre szakadt ország, határon túli magyarság).

A tanulók tanulmányi munkájának ellenőrzési és értékelési módjai, formái

A **7. évfolyam elején** diagnosztikus mérést végzünk. Feltérképezzük tanítványaink (a történelmi források értelmezéséhez és elemzéséhez kapcsolódva) szövegértési képességeit, feltárjuk az időfogalom kialakulásának állapotát és a történelmi fogalmak bázisát, valamint az alapvető gondolkodási műveletek (elsősorban a kauzalitás) terén is tájékozódunk. A diagnosztikus mérés eredményeiről alapvető tájékoztatást adunk tanítványainknak és szüleiknek. Az eredmények figyelembevételével felvázoljuk a tanulócsoporthoz (osztály) fejlesztési tervét. A méréshez kapcsolódva megkérjük tanítványainkat, hogy számoljanak be a történelem tanulásához való viszonyokról (kedvelt témák, érdeklődési területek), a tantárggyal kapcsolatos preferenciáikról, elvárásaikról és terveikről.

A **7-9. évfolyamon** arra törekszünk, hogy a tanulók legalább egyszer szóbeli feleletet adjanak (heti 3 óra esetén ez legalább két alkalom). Témazáró dolgozatot legalább négy, legfeljebb hat alkalommal írnak. Teszteket (pl. a kronológia és/vagy a történelmi fogalmak köréből) és topográfiai dolgozatot minden tanítási egység feldolgozásakor íratunk. Értékeljük az írásbeli házi feladat (feladatlap, munkafüzet, feladatgyűjtemény) elkészítését és az önművelési feladatok teljesítését is. Az órai teljesítményt (az órai aktivitást, a feladatok teljesítését, a megfigyelési szempontok érvényesítését, eredeti, problémaközpontú kérdések megfogalmazását) is pozitívan értékeljük. A tantárgyi projekt munkák és a tantárgyközi projektet bevezetését, előkészítését és megvalósítását a

következő időszak kiemelt feladatának tekintjük. A projektfeladatok elvégzését dolgozat értékű osztályzatokkal minősítjük.

A **10-12. évfolyamon** a 3-5 témazáró dolgozat mellett a kronológiával és a történelmi fogalmak értelmezésével kapcsolatos tesztek, topográfiai dolgozatokat tervezünk., miközben egyre fontosabb szerepet kapnak a házi dolgozatok (történelem esszék írása, egy-egy téma bemutatása, önművelési feladatok teljesítése) és – különösen a 11-12. évfolyamon – a tanulói referátumok tartása. A tantárgyi projektmunkák és a tantárgyközi projektek bevezetését, előkészítését és megvalósítását a következő időszak kiemelt feladatának tekintjük. A projektfeladatok elvégzését dolgozat értékű osztályzatokkal minősítjük.

A **12. évfolyamon**, az írásbeli érettségi vizsgát megelőző hónapban – a tanulócsoporthoz tanító történelemtanár szakmai-módszertani döntése alapján – diagnosztikus méréssel (ún. próbaérettségivel) zárulhat a történelemtanítás.

A differenciálás módjai

A 7. évfolyam kezdetén diagnosztikus mérést végzünk, amelyet a 8. és/vagy a 9. évfolyamon megismétlünk. A mérés célja, hogy feltérképezzük az osztály tanulóinak képességregisztereit a következő dimenziókban: a történelmi időbeliség; a térfogalom, tájékozódás a térben; a szövegértés és a szövegfeldolgozás szintjei; az írásbeli szövegalkotás képessége; fogalomértés, a fogalmak azonosítása; az alapvető összefüggések felismerése és megfogalmazása. A mérés eredményei alapján kidolgozzuk a tanulócsoporthoz fejlesztési tervét, képességcsoportokat alakítunk ki, és célzott fejlesztési stratégiát érvényesítünk.

A kooperatív tanulás lehetőséget teremt arra, hogy páros munkában vagy a heterogén összetételű csoportokban (hagyományos csoportmunkában, szakértői mozaik, plakát/poszter módszer alkalmazásával, a projektek megvalósításakor) a tanulói tevékenységek részben egyénre szabott feladatokra épüljenek, részben pedig a jobb képességű tanítványaink pozitív hatást gyakorolhatnak a gyengébb képességű társaik teljesítményére.

A differenciálás alapvetően a 7-10. évfolyam történelemtanulásában játszhat nagyobb szerepet, a 11-12. évfolyamon szerveződő közép- és emelt szintű csoportok összetétele tapasztalataink szerint homogénebb szerkezetű.

A tanulók magasabb évfolyamba lépésének feltételei

A tanuló tanulmányi átlaga eléri az 1,8-et és a tanév során megírt témazárók több mint 50%-át legalább elégséges eredménnyel írta meg. Teljesítménye a kellő számú osztályzat és 30%-nál alacsonyabb hiányzás alapján értékelhető.

Az oktatásban alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei

Tankönyv

7. évfolyam

Horváth Péter: *Történelem 7. az általános iskolások számára* / NT-11781

ÉS

Horváth Péter-Ispánovity Mária: *Történelem 8. az általános iskolások számára* / NT-11881/1

8-12. évfolyam

Tanulmányi segédletek

A felsorolt segédletek, eszközök munkaközösségi ajánlások; történelemtanáraink szabadon választhatnak és használhatnak tanulási segédleteket a listában szereplőkön kívül is.

A munkaközösség által fejlesztett prezentációk

Történelmi atlasz középiskolásoknak

Földgömb

Romsics Ignác: *A 20. század képes története. Magyarország története – világtörténet.* Rubicon Kiadó, Bp., 2007. *Rubicon-könyvek* 20 példány

Romsics Ignác (főszerk.): *Magyarország története.* Akadémiai Kiadó, Bp., 2009. [és több kiadás] 10 példány

Salamon Konrád (főszerk.): *Világtörténet.* Akadémiai Kiadó, Bp., 2009. [és több kiadás] 10 példány

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 35 példány

Történelem falitérképek

Ókori Kelet

Hellász

Róma

Népvándorlás

Magyar őstörténet / A magyar nép sztyeppei vándorlása és a honfoglalás

A középkori Európa

Magyarország az Árpád-korban

Magyarország a Jagelló- és a Hunyadi-korszakban

A nagy földrajzi felfedezések

A Föld a XV-XVI. században

Magyarország a XVI. században

Magyarország a XVII. században

Magyarország a XVIII. században

Európa a kora újkorban

Forradalom és szabadságharc 1848-1849-ben

A dualizmus kora

Az Osztrák-Magyar Monarchia

A Föld a XIX. század végén / Gyarmatosítás, gyarmatok / Gyarmati rendszer

Az I. világháború

A trianoni békeszerződés és következményei

A II. világháború

A gyarmati rendszer felbomlása

Az államszocialista rendszerek kialakulása, jellemzői és felbomlásuk
A Kárpát-medence domborzata és vízrajza

Technikai eszközök

Projektor, laptop, animációk, szimulációk, prezentációk

A munkaközösség által ajánlott projekttemák

Tantárgyi projektek

Pannónia- és/vagy Aquincum-projekt

Buda-projekt

Újság-projekt

Reformkor: nemzeti kultúra-projekt

Budapest-projekt

Budapest ostromai-projekt / 1686 / 1849 / 1944-1945

Demokrácia/diktatúra-projekt

Tantárgyközi projektek

A város a történelemben

A földrajz tantárggyal együttműködésben megvalósítható projekt.

Demográfia / történeti demográfia

A történelem- és földrajztanárok együttműködésben megvalósítható projekt.

Történelem és művészetek

A társadalomtudományi, a magyar és a művészeti munkaközösség együttműködésével megvalósítható projekt.

Egy világtörténeti (angol, német, francia, olasz) téma idegen nyelven

A társadalomtudományi és az idegennyelvi munkaközösség együttműködésében.

Globalizáció, globális problémák

A társadalomtudományi és a természettudományi munkaközösség kooperációjában megvalósítható projekt.

A középszintű érettségi vizsga témakörei, témái

Az osztályozó vizsga témái

Az osztályozó vizsga írásbeli és szóbeli részből áll. Az írásbeli vizsgán a kerettantervben szereplő ismeretekre (*tájékozódás térben és időben, fogalmak, történelmi személyek*) és néhány *alapvető összefüggésre* vonatkozó feladatokat kell megoldani. Az írásbeli vizsgarész időtartama 45 perc. Az írásbeli vizsgarész értékelése (*az arányok osztályzatokra való átszámításával*): 0-19%: elégtelen; 20-39%: elégséges; 40-59%: közepes; 60-79%: jó; 80-100%: jeles.

A szóbeli vizsgán egy tétel bemutatása, kifejtése várható. A *Középiszkolai történelem atlasz* a feleletterv kidolgozása és a felelet közben is használandó. A felkészülési idő 30 perc, a felelet időtartama 10 perc.

7. évfolyam

1. Az Osztrák-Magyar Monarchia; a kiegyezés, a dualista rendszer sajátosságai
2. Az I. világháború
3. A trianoni békediktátum
4. A Horthy-rendszer
5. A Szovjetunió az 1920-as, 30-as években
6. A nemzetiszocialista Németország
7. A II. világháború
8. Magyarország a II. világháborúban
9. a Rákosi-diktatúra
10. Az 1956-os forradalom és szabadságharc
11. A Kádár-korszak
12. A rendszerváltozás, a modern magyar állam alapjai

8. évfolyam

1. Görög-római mitológia
2. Az athéni demokrácia
3. A római civilizáció
4. A római köztársaság
5. A zsidó vallás
6. A kereszténység
7. Az iszlám
8. A hűbériség; az uradalom jellemzői

9. Kultúra és művelődés a középkorban

10. A magyarság őstörténete, sztyeppei vándorlása és a honfoglalás

11. Az államalapítás: Géza nagyfejedelem és I. (Szent) István

12. A fiatal magyar állam válsága és megszilárdulása: I. (Szent) László uralkodása

13. II. András és az Aranybulla

14. IV. Béla és a tatárjárás

9. évfolyam

1. I. Károly (Károly Róbert) gazdasági reformjai

2. Hunyadi János törökellenes harcai

3. I. Mátyás uralkodása

4. A nagy földrajzi felfedezések és hatásai

5. A reformáció kezdete és irányzatai. A katolikus megújulás

6. Ez történt Mohács után... Magyarország három részre szakadása, 1526-1541

7. Erdély aranykora: Bethlen Gábor fejedelemsége

8. Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér törökellenes küzdelmei, programja

9. A Rákóczi-szabadságharc

10. A felvilágosodás

11. Demográfiai folyamatok és az etnikai összetétel átalakulása a XVIII. századi Magyarországon

12. A felvilágosult abszolutizmus Habsburg változata: Mária Terézia és II. József

13. A nagy francia forradalom jellemzői; Az Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata

14. Az ipari forradalmak jellemzői és következményei

15. Bonaparte Napóleon katonai és politikai pályája; A napóleoni háborúk

16. Uralkodó eszmék a 19. században

10. évfolyam

1. Széchenyi István gróf életútja, politikai pályája és programja

2. Kossuth Lajos életútja, politikai pályája és programja

3. Az 1848-49-es forradalom és szabadságharc története

4. A polgári nemzetállam megteremtése (Németország, Amerikai Egyesült Államok)

5. A kiegyezés; Az Osztrák-Magyar Monarchia, a dualista rendszer

6. Magyarország gazdasága a dualizmus korában

7. Nemzetiségek, nemzetiségi kérdés a dualizmus kori Magyarországon

8. Az első világháború

11. évfolyam

1. A Párizs környéki békék
2. A trianoni békediktátum tartalma és következményei
3. A Szovjetunió az 1920-as, 30-as években; A sztálini diktatúra kialakulása és jellemzői
4. Magyarország a két világháború között: a politikai rendszer jellege
5. A bethleni konszolidáció
6. A nemzetiszocializmus Németországban
7. A magyar társadalom a két világháború között
8. A II. világháború
9. Magyarország a II. világháborúban.
10. A holokauszt Európában és Magyarországon
11. A kétpólusú világ. A keleti és a nyugati blokk főbb politikai, gazdasági, társadalmi jellemzői, a hidegháborús szembenállás jellemzői
12. A gyarmati rendszer felbomlása
13. Magyarország szovjetizálása 1945 és 1949 között
14. A totális diktatúra működése, a gazdasági élet és a mindennapok jellegzetességei a Rákosi-korban
15. Az 1956-os forradalom és szabadságharc
16. A rendszer jellemzői a Kádár-korszakban, életmód és mindennapok

12. évfolyam

1. A rendszerváltoztatás főbb eseményei. A piacgazdaságra való áttérés és következményei
2. Társadalmi átrétegződés és társadalmi egyenlőtlenségek a mai Magyarországon
3. A határon túli magyarság helyzetének alakulása a 20-21. században
4. A magyarországi cigányság/roma népesség története és helyzetének főbb jellemzői napjainkban
5. A politikai intézményrendszer fő elemei a jelenkori Magyarországon: országgyűlés, kormány, köztársasági elnök, alkotmánybíróság, ombudsman, helyi önkormányzatok, az Alaptörvény; választójog, választási rendszer
6. Magyarország és az Európai Unió
7. Globalizáció, globális válság

A hatévfolyamos vizsga leírása, követelményei és értékelése

A **9. évfolyam végén történelem vizsgát** szervezünk. A vizsga témaköreit, témáit a 8-9. évfolyam tananyagából, egyúttal az érettségi követelmények figyelembevételével állítjuk össze.

A történelem vizsga két részből: szóbeli vizsgából és projekt munkából áll.

A SZÓBELI VIZSGA

A 8-9. évfolyam történelem tananyagából tételsort állítottunk össze: 15 tételt választottunk ki. A szóbeli vizsgán a tételsorban szereplő témák közül a vizsgázó egyet mutat be. A feleletterv kidolgozásakor és a szóbeli felelet közben a vizsgázó a *Középiskolai történelmi atlasz* megfelelő térképét (*térképeit*) is használja. A vizsgázó a forrásokból származó információt, következtetést vagy értelmezést beépíti a feleletébe.

A szóbeli vizsga időtartama: 10 perc.

A vizsga értékelése: ötfokozatú skálán osztályzattal.

A SZÓBELI VIZSGA TÉMÁI

- Az athéni demokrácia a Kr. e. V. században
- Octavianus hatalomra jutása, és a principatus működése Augustus idején
- A kereszténység kialakulása és jellemzői
- Az iszlám vallás kialakulása és jellemzői
- A középkori város és a céhek
- A magyar nép eredete, vándorlása és a honfoglalás; gazdálkodás, társadalom és kultúra
- Az államalapítás: Géza nagyfejedelem és I. (Szent) István
- IV. Béla és a tatárjárás
- I. Károly uralkodása, reformjai
- I. (Hunyadi) Mátyás uralkodása és reformjai
- A nagy földrajzi felfedezések és következményei
- Magyarország három részre szakadása
- Az Erdélyi Fejedelemség jellemzői, sajátos helyzete
- A Rákóczi-szabadságharc

PROJEKTMUNKA

A vizsgázók páros munkában készítik el a projekt munkájukat, majd közösen tartják meg a projektbeszámolót.

A témát *vagy* a társadalomtudományi munkaközösség által ajánlott listából, *vagy* önállóan lehet kiválasztani; *utóbbi esetben* a projekt munkára jelentkező párok szaktanárunkkal egyeztetessenek a témaválasztás megalapozottságáról.

A felkészülés szakaszairól és együttműködésükről munkanaplót vezetnek, amelyben rögzítik a nyomtatott és elektronikus szakirodalom, ill. a források feldolgozásának menetét, a bibliográfiai hivatkozásokat, a prezentáció készítésének fázisait is.

A munkanaplóban és a bibliográfiában rögzíteni kell a felhasznált szakirodalom, a szöveges és vizuális források arányát is. A nyomtatott és az elektronikus dokumentumok aránya 50-50% legyen.

A projektmunka bemutatásakor, az előadás megtartásakor mindkét vizsgázónak szerepelnie kell.

A vizsgabizottság a vizsgázóknak (a projektmunka/előadás témájára vonatkozó) két-két kérdést tehet fel. A projektbeszámoló időtartama: 10 perc.

A projektbeszámoló (előadás és prezentáció) értékelésének szempontjai és arányai:

1. Tartalom: szakszerűség, hitelesség, a lényeges elemek kiemelése, az érdeklődés felkeltése, az előadás felépítése: 50%
2. Az együttműködés megvalósulásának foka a munkanapló alapján: 15%
3. A prezentáció minősége: 15%
4. Az előadásmód minősége: 20%

A projektmunka, ill. -beszámoló értékelése akkor érvényes, ha a vizsgázók teljesítményét mind a négy szempontból minősíteni lehet.

Az értékelés arányainak átszámítása osztályzatra:

- 0-24%: elégtelen
- 25-44%: elégséges
- 45-64%: közepes
- 65-84%: jó
- 85-100%: jeles

A történelem vizsga lezárásaként a vizsgázók (a két vizsgarész értékelésének mediánja alapján) egy vizsgajegyet kapnak.

A csoportbontások elvei

A 9-10. évfolyamon szerveződő választott tantárgy (például szakkör és/vagy História Kör / történelem önképzőkör) a tehetségnevelés és -fejlesztés sajátos területe. A csoportba szabadon lehet jelentkezni, amelyet a történelem iránt különösen fogékony és elkötelezett tanítványaink számára ajánlunk.

A 11-12. évfolyam emelt szintű képzésére való jelentkezést a világtörténet és a magyar történelem iránt érdeklődő, a múlt megismerésének problémáira, szépségeire és kihívásaira fogékony, egyúttal az emelt szintű érettségi vizsgára készülő tanítványainknak javasoljuk. A képzésre a tanuló önálló választása alapján lehet jelentkezni. Tanév közben váltani nem lehetséges. Ha a tanuló 12. évfolyamon szeretne bekapcsolódni a csoport munkájába, akkor különbözeti vizsgát kell tennie. Évfolyamonként kettő közép- és kettő emelt szintű képzési csoportot szervezünk.